

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
Олег МАРЕНКОВ.

_____ 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Гуртового Юрія Валентиновича «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни», представленій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка

Витяг

з протоколу № 1 від 7 квітня 2026 року фахового семінару (об'єднаного (міжкафедрального) наукового семінару) факультету економіки Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Головуючий на фаховому семінарі (об'єднаному (міжкафедральному) науковому семінарі) факультету економіки д-р екон. наук, проф. Гринько Т.В.

Секретар фахового семінару (об'єднаного (міжкафедрального) наукового семінару) факультету економіки канд. екон. наук, доц. Олійник Т.І.

Присутні: 20 з 20 членів міжкафедрального семінару: д-р екон. наук, проф., декан факультету економіки, професор кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами ДНУ **Гринько Тетяна Валеріївна** (голова, 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності); д-р екон. наук, проф., в.о. завідувача кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами ДНУ **Яровенко Тетяна Сергіївна** (заступник **голови**, 08.00.03 – економіка та управління національним господарством); канд. екон. наук, доц., доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами ДНУ **Олійник Тетяна Іванівна** (секретар, 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності); д-р екон. наук, проф., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДНУ **Шевцова Олена Йосипівна** (08.06.01 – економіка підприємства і організація виробництва); д-р екон. наук, проф., в.о. завідувача кафедри міжнародного менеджменту ДНУ **Мешко Наталія Петрівна** (08.00.02 - світове господарство і міжнародні економічні відносини); д-р екон. наук, проф., професор кафедри міжнародного менеджменту ДНУ **Джусов Олексій Анатолійович** (08.00.02 - світове господарство і міжнародні економічні відносини); д-р екон. наук, доц.,

професор кафедри маркетингу та логістики ДНУ **Македон Вячеслав Владиславович** (08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності); д-р екон. наук, проф., професор кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами ДНУ **Семенча Ілона Євгенівна** (08.00.11 - математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці); д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри туристичного бізнесу та гостинності ДНУ **Жиленко Катерина Миколаївна** (08.00.02 - світове господарство і міжнародні економічні відносини); д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри економічного моделювання, обліку та статистики ДНУ **Небаба Наталія Олександрівна** (08.00.02 - світове господарство і міжнародні економічні відносини; 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності); д-р екон. наук, проф., в.о. завідувача кафедри маркетингу та логістики ДНУ **Зінченко Ольга Анатоліївна** (08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка); канд. екон. наук, доц., доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами ДНУ **Павлов Роман Анатолійович** (08.00.08 – гроші, фінанси і кредит); канд. екон. наук, доц., завідувач кафедри міжнародної економіки і світових фінансів ДНУ **Краснікова Наталія Олександрівна** (08.00.02 - світове господарство і міжнародні економічні відносини); д-р екон. наук, проф., професор кафедри економічного моделювання, обліку та статистики ДНУ **Іванов Роман Вячеславович** (08.00.11 - математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці); канд. екон. наук, доц., завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДНУ **Левкович Оксана Володимирівна** (08.00.08 – гроші, фінанси і кредит); канд. екон. наук, доц., доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами ДНУ **Яковенко Владислав Сергійович** (08.00.11 - математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці); канд. екон. наук, доц., доцент кафедри міжнародної економіки та світових фінансів ДНУ **Дзяд Олена Василівна** (08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки); д-р екон. наук, проф., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДНУ **Макаренко Юлія Петрівна** (08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності); канд. екон. наук, доц., доцент кафедри маркетингу та логістики ДНУ **Сокол Поліна Миколаївна** (08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності); д-р екон. наук, проф., професор кафедри міжнародного менеджменту ДНУ **Нямещук Ганна Валеріївна** (08.00.02 - світове господарство і міжнародні економічні відносини).

Запрошені:

аспірант **Гуртовий Ю.В.;**

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та регіональних студій Університету митної справи та фінансів **Білозубенко Володимир Станіславович** (08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини).

Порядок денний: розгляд і обговорення дисертаційної роботи Гуртового Юрія Валентиновича «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в

системі забезпечення економічної безпеки країни», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, науковим керівником призначено д-ра екон. наук, проф. Іванова Романа Вячеславовича, протокол № 4 від 01.12.2022 р. Тема дисертації уточнена вченою радою факультету економіки 16.02.2026 р., протокол № 7 у формулюванні «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни».

СЕКРЕТАР, канд. екон. наук, доц., доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами ДНУ Олійник Т.І. ознайомила присутніх з основними відомостями про здобувача.

Гуртовий Юрій Валентинович народився 29 грудня 1998 року у смт Магдалинівка Самарівського району Дніпропетровської області. Громадянин України. У 2022 році закінчив Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара і отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Економіка» та здобув кваліфікацію магістра. Диплом магістра з відзнакою М22 №009692 від 31.01.2022 р.

З 23 вересня 2022 року зарахований до аспірантури Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара за спеціальністю 051 Економіка за денною формою (наказ №1095с від 23.09.2022 р.), дата завершення 22.09.2026 р. Індивідуальний план роботи аспіранта виконано в повному обсязі.

Дисертаційна робота Гуртового Юрія Валентиновича виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара в рамках кафедральних науково-дослідних тем «Моделювання соціально-економічних процесів та систем у контексті сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0122U001402, 2022-2024 рр.), в рамках якого було обгрунтовано що стратегічне планування розвитку аграрного сектору є визначальним фактором зміцнення економічної безпеки країни, а відсутність дієвих стратегій його трансформації призводить до поглиблення кризових явищ у сільському господарстві: «Методологічне забезпечення управління соціально-екологічними системами в умовах цифрової трансформації економіки» (номер державної реєстрації 0122U001403, 2022-2024 рр.), в межах якої розроблено рекомендації щодо впровадження сучасних інформаційних технологій для моніторингу індикаторів економічної безпеки України.

Дисертаційну роботу виконано в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара. Є відгук наукового керівника, д-ра екон. наук, проф., професора кафедри економічного моделювання, обліку та статистики Іванова Романа Вячеславовича та висновки фахівців-експертів відповідно до встановлених вимог.

За темою дисертації опубліковано 26 наукових праць, серед яких 1 стаття у фаховому періодичному науковому виданні, що індексується у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science, 7 статей в наукових фахових виданнях України категорії Б, 15 тез доповідей та матеріалів конференцій, 2 розділи в колективних монографіях у співавторстві, 1 – у науковому періодичному виданні.

Також наявні акти про впровадження результатів дисертаційної роботи в практичну діяльність СТОВ «Хутірське» (довідка № 57 від 11.03.2026 р.); ПП «МИР» (довідка № 33-111-5 від 30.01.2026 р.); Дніпропетровської обласної державної адміністрації та в освітній процес Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара МОН України (акт № 88-904-36 від 18.03.2026 р.).

СЛУХАЛИ:

Обговорення дисертації Гуртового Юрія Валентиновича «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

За результатами перевірки дисертаційної роботи Гуртового Юрія Валентиновича «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни» на плагіат програмою «StrikePlagiarism» виявлено, унікальність тексту складала 85,71%, після детального аналізу звіту подібностей, встановлено, що з 11,43% подібностей це – 9,27 % становлять збіги літературних джерел, термінологія та випадкові збіги словосполучень, а 2,16 % запозичень складають наукові праці Гуртового Юрія Валентиновича. Таким чином, на підставі перевірки зроблено висновок: робота Гуртового Юрія Валентиновича має високий рівень оригінальності (97,14 %) і може бути допущена до захисту.

Перевірку на плагіат здійснювала комісія у складі канд. екон. наук, доц., доцента кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Павлова Р.А., д-р екон. наук, проф., в.о. завідувача кафедри маркетингу та логістики Зінченко О.А., канд. екон. наук, доц., доцента кафедри економічного моделювання, обліку та статистики Белозерцева В.С.

Робота виконана на 8,9 авторських аркушах і містить такі складові частини: анотація, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел.

Роботу розглядали два фахівця-експерти – д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та регіональних студій Університету митної справи та фінансів Білозубенко В.С., д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри економічного моделювання, обліку та статистики Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Небаба Н.О.

Доповідь Гуртового Ю.В.:

Основні положення дисертаційної роботи на тему «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни».

Актуальність теми зумовлена тим, що сільське господарство є однією з ключових галузей національної економіки, а його стан та траєкторія розвитку виступає домінуючим чинником забезпечення економічної безпеки України. Однак розвиток сільського господарства стримується комплексом накопичених диспропорцій, що суттєво загострилися під впливом активних бойових дій. Зважаючи на нову реальність, виникає об'єктивна потреба у переході від

ситуативного реагування до стратегічних рішень, на основі економіко-математичних методах та моделях, які дозволяють ідентифікувати приховані резерви зростання та мінімізувати вплив дестабілізуючих факторів. Визначальна роль у цьому належить державі, яка через дієві інструменти підтримки має нівелювати галузеві диспропорції, забезпечивши довгостроковий розвиток сільського господарства та економічну безпеку України.

На слайді наведено структурно-логічну схему дослідження, яка відображає мету, об'єкт і предмет роботи, а також взаємозв'язок між поставленими завданнями та положеннями наукової новизни. З вашого дозволу більш детально представлю кожне з положень, що виносяться на захист.

Отримало подальший розвиток теоретичне узагальнення сутності категорії «економічна безпека країни». Аналіз фахової літератури показав, що незважаючи на важливість поняття, у науковому дискурсі присутня термінологічна фрагментарність. У результаті отримано оновлену систему з п'яти ключових підходів, в межах яких ми здійснили систематизацію існуючих дефініцій, що дозволило сформулювати власне визначення економічної безпеки країни, що представлено на слайді. Для відстеження еволюції наукового дискурсу в умовах сучасних глобальних криз було здійснено послідовні бібліометричні аналізи. Шляхом поступового додавання ключових слів («економічна безпека країни», потім «сільське господарство» і насамкінець «державна підтримка»), фокус було звужено до досліджуваної галузі та головного інструменту її регулювання.

Отримали подальший розвиток науково-прикладні засади трансформації моделі державної підтримки сільського господарства, що ґрунтуються на порівняльному аналізі концептуальних моделей у країнах з високим рівнем розвитку сільського господарства. Особливістю підходу є поєднання оцінки рівня структурного дисбалансу та пріоритетності напрямків державної підтримки – в межах першої групи, із попередньою діагностикою ефективності видатків – в межах другої. Було визначено, що для України характерна незбалансована гібридна модель, яка вирізняється високою волатильністю пріоритетів та від'ємною еластичністю, коли збільшення бюджетного фінансування супроводжується зниженням вартості продукції. Це дозволило обґрунтувати стратегічний вектор трансформації для країн з гібридними моделями, до яких належить і Україна. У короткостроковій перспективі – це адаптація канадської моделі з помірною прямою підтримкою фермерів та фокусом на інноваціях. У довгостроковій – перехід до новозеландської моделі, яка характеризується найвищою збалансованістю та еластичністю за рахунок домінування ринкових механізмів.

Також було удосконалено методичний інструментарій ретроспективного оцінювання руйнівного впливу бойових дій на сільське господарство України. Методика розрахунку інтегрального показника спирається на статистичні проксі-показники. Перший індикатор відображає деградацію земельно-ресурсного потенціалу, вимірюючись через втрату земель для зрошуваного землеробства. Другий показник оцінює інтенсивність бойових дій, яку було апроксимовано через динаміку жертв серед цивільного населення. Третій показник стосується руйнування енергетичної інфраструктури. Його було розраховано через оцінку недоотриманого енергетичного експорту порівняно з базовим 2021 роком

внаслідок атак на енергосистему. Аналітичною перевагою підходу є опора на верифіковані дані, що відрізняє їх від фрагментарних експертних оцінок. Також підхід має перевагу і над пооб'єктною фіксацією фізичних руйнувань, адже вона почала системно застосовуватися лише з початком повномасштабного вторгнення, залишаючи поза увагою попередні роки. Завдяки цьому ми змогли компенсувати інформаційний розрив гібридної фази війни з 2014 по 2021 роки. У підсумку, інтеграція показника руйнівних наслідків війни до розширеної виробничої функції дозволила емпірично підтвердити, що воєнний чинник виступає ключовою детермінантою падіння аграрного виробництва в Україні. Посилення військового тиску лише на 0,5 одиниць призводить до скорочення вартості української аграрної продукції на майже 25%.

Було удосконалено підхід до кількісного оцінювання впливу пандемічного шоку на аграрний сектор на прикладі країн ЄС. Відмінною рисою підходу є інтеграція нормалізованих фактичних показників смертельних випадків із функцією їх експоненційного згасання. Він дозволив формалізувати ефект поступової адаптації сільського господарства до стрес-фактору, відрізняючись від методів на основі надлишкової смертності або, знову таки, бінарних змінних, які спрощують шок до одномоментного структурного зламу. Результатом стала побудова динамічного ряду індексу пандемічного навантаження. Статистична значущість фактору підтверджена шляхом його апробації в розширеній виробничій функції. За умов максимального прояву пандемічний тиск спровокував скорочення вартості аграрної продукції в ЄС на майже 6%. Результати моделювання також підтвердили вплив війни в Україні на сільське господарство ЄС через ціновий канал: цей вплив підтверджується статистичною значущістю коефіцієнта еластичності вартості аграрної продукції за ціною на молоко у Німеччині, стрімке зростання якої на понад 62% у 2022 році, передусім, було прямим екзогенним наслідком початку бойових дій в Україні.

Також було удосконалено методіку стратегічної сегментації зовнішніх ринків збуту аграрної продукції, яка ґрунтується на розрахунку інтегрального індексу ненадійності країн-партнерів. Відмінною рисою методіки є розробка системи показників, яка охоплює не тільки економічну, але і політичну сфери. Вона передбачає оцінку інституційної стійкості країни-партнера на основі індексу політичної стабільності та відсутності насильства. Третя сфера – соціальна. Тут індикатор поширеності недоїдання виступає детермінантою вимушеної лояльності імпортера, оскільки висока залежність країни від продовольства зводить до мінімуму ймовірність розриву її урядом торговельних зв'язків з політичних або інших мотивів. Важливою аналітичною перевагою є застосування факторного аналізу для встановлення об'єктивних вагових коефіцієнтів, що дозволило емпірично підтвердити домінуючий вплив чинника політичної стабільності. Застосування такого підходу відрізняється від існуючих методик діагностики експортного потенціалу, ринкової концентрації чи взаємодоповнюваності торгівлі. Завдяки йому ми змогли сегментувати ринки, що акумулюють 99% українського аграрного експорту, за критерієм ненадійності. Для кластеру високого рівня ненадійності, до якого увійшли 15 країн, включаючи країни-транзитери, такі як Туреччина та Румунія, було розроблено стратегії нівелювання специфічних загроз

(неплатоспроможності, політичної турбулентності тощо) та поглиблення логістичної інтеграції з диверсифікацією маршрутів. Натомість для 11 країн з низьким ступенем ненадійності, які вирізняються високою купівельною спроможністю, запропоновано стратегії товарної експансії. Вони базуються на спеціалізації українського експорту на продукції преміальної переробки, органічній або функціональній.

Було удосконалено систему індикаторів економічної безпеки України шляхом інтеграції фундаментальних драйверів аграрного зростання, ідентифікованих за результатами аналізу коефіцієнтів еластичності у розширених виробничих функцій. Це підтвердило універсальність визначального впливу капіталовкладень, інтенсивності використання земельних ресурсів (урожайності, зрошення) та критичну залежність галузі від кон'юнктури глобальних ринків. Такий підхід дозволив подолати обмеженість Методичних рекомендацій 2013 року. Удосконалена система, зберігаючи релевантні показники, розширює межі системи моніторингу індикаторами стійкості до біологічних загроз, стану відновлення критичної інфраструктури (іригаційної та енергетичної), цінової конкурентоспроможності та структурної збалансованості державної підтримки.

У дослідженні було удосконалено процедуру стратегічного управління пропозицією на ринку молока. Для цього застосовано двокомпонентну модель, за якою формування сукупної пропозиції розглядається як система двох різнорідних сегментів. Перший – це індустріальне виробництво, а другий – дрібнотоварне. Вони мають відмінну виробничу, технологічну, ресурсну та цінову детермінацію. Модель дозволила ідентифікувати специфічні ключові детермінанти для кожного сегменту окремо. У підсумку, виявлені закономірності було трансформовано у важелі впливу та запропоновано інструменти державного регулювання, які орієнтовані не на ліквідацію малого бізнесу, а на якісну трансформацію їх сировинної бази. В індустріальному сегменті були запропоновані механізми для максимізації обсягів гатунку «екстра», зокрема через впровадження спеціальних інвестиційних рахунків для паритетного співфінансування інновацій та модернізації. У господарствах населення акцент робиться на забезпеченні зрушень задля переходу сировини з нижчих гатунків до високоякісної, зокрема за рахунок контрактного фермерства та технологічної перебудови пунктів заготівлі.

Отримав подальший розвиток інструментарій оцінювання наслідків імплементації стратегій розвитку органічного виробництва. Оскільки для органічної продукції характерний вищий рівень цін, це створює загрози для доступності продуктів харчування в Україні. З цієї причини фокус був зосереджений на діагностиці загроз соціальній безпеці, а саме частці витрат на продовольство. Для цього було розроблено двоетапний алгоритм. На першому етапі ми дослідили вплив розширення органічних площ на гармонізований індекс споживчих цін, використовуючи релевантний для України кластер країн ЄС-27 з подібним низьким рівнем розвитку органічного виробництва. Було визначено, що у цьому кластері зростання частки органічних угідь зумовлює підвищення індексу цін на продукти харчування. На другому етапі ми побудували економетричну модель індексу споживчих цін на продукти харчування вже для України, дослідивши, як інфляція впливає на частку продовольчих витрат домогосподарств.

Згідно з моделлю, зростання індексу споживчих цін призводить до збільшення частки витрат на продовольство. Після цього відбулось поєднання виявлених впливів. Цей аспект є особливо гострим, адже індикатор соціальної безпеки в Україні і так перебуває у критичному стані. І результати сценарного моделювання показали, що частка витрат на продовольство залишатиметься у критичному стані до 2028 року у разі поступового згасання інтенсивності бойових дій та щонайменше до 2030 року у разі збереження високої інтенсивності бойових дій за песимістичним сценарієм. Зважаючи на це, безпечна імплементація органічних стратегій наразі має обмеження і є допустимою лише у періоді повоєнного відновлення.

Також було удосконалено науково-методичні засади діагностики регіональних асиметрій продовольчої безпеки на основі оновленого індексу. Оновлений індекс поєднує три ключові субіндекси: фізичну наявність продовольства, його економічну доступність та екологічну стійкість. Економічну доступність ми розглядаємо як своєрідний запобіжник соціальної напруги у суспільстві. Відмінною рисою підходу є відмова від бінарних моделей класифікації. Зокрема, у науковій праці Інни Іртищевої та співавторів відхилення від значення середнього по Україні автоматично таврувало регіон як аутсайдера. Натомість ми здійснили перехід до трихотомічної шкали оцінювання, ввівши «нейтральну зону» навколо середнього значення. Завдяки цьому управлінська увага зосередилась на регіонах суттєвого відставання, а стабільні області залишаються поза межами втручання, заощаджуючи ресурси. Це стало підґрунтям для дворівневого алгоритму, на першому рівні якого ми здійснили групування регіонів за схожістю векторів їхньої вразливості. Це дозволило виокремити сім стратегічних груп, кожна з яких має свій специфічний профіль загроз. На другому рівні ми ідентифікували спільні проблемні зони вже в межах цих груп за допомогою квартильного аналізу. У підсумку, така типізація стала основою для розробки механізмів нівелювання загроз для кожної виділеної групи. Пріоритет у цих механізмах було надано організаційним та інституційним трансформаціям, що робить імплементацію стратегій цілком реалістичною в поточних умовах бюджетних обмежень.

ЗАПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ:

Питання: д-р екон. наук, проф. Мешко Н.П.:

Ви зазначаєте, що Вами було уточнено поняття “економічна безпека країни” як категорії. Які інноваційні інструменти ви використали на цих етапах вашого дослідження?

Відповідь: Нами було представлено авторське бачення категорії “економічна безпека країни” і відправною точкою цього стало констатація відсутності універсальної дефініції за результатами аналізу наукової літератури. Спочатку було взято за основу систему підходів до визначення категорії “економічна безпека країни”, яка була запропонована науковцем О. Молдованом. Але було виявлено суттєві термінологічні перетини та було вирішено здійснити її переосмислення. І вже потім в межах оновлених ключових підходів: кондиціонально-станового, стійкісного, протекціоністського, телеологічного та ресурсної самодостатності

було здійснено аналіз дефініцій, саме поєднавши всі ці п'ять підходів, дефініції систематизовані за кожним підходом і на наступному етапі було запропоновано комплексне визначення економічної безпеки країни. Маю надію, що воно дозволить і дасть можливість удосконалити нормативно-правову базу України.

Питання: д-р екон. наук, проф. Мешко Н.П.:

Згідно ваших презентаційних матеріалів ви використовували цифрові інструменти у своєму дослідженні, і вони дозволили охопити відповідний сегмент. Ви уточнили поняття прогнозування. Як Ви вважаєте наскільки можна спрогнозувати його актуальність в умовах сьогодення?

Відповідь: Дійсно, погоджуюсь з Вами, що економічна безпека країни це така категорія, що постійно трансформується під впливом глобальних викликів і те визначення, яке було зокрема запропоновано в Методичних рекомендаціях 2013 року, врешті решт вони втратили чинність у 2025 році. Ймовірно, підставою для цього стало те, що система індикаторів вже не відображала актуальні виклики, з якими стикається сьогодні суспільство і країна. Безумовно, що на поточному етапі Міністерство працює над удосконаленням Методичних рекомендацій і можливо, що запропоноване авторське бачення ляже в основу цих оновлених документів. Але, безумовно, що ця категорія залежно від викликів буде потребувати постійного удосконалення.

Питання: д-р екон. наук, проф. Зінченко О.А.:

У першому розділі роботи Ви проводите бібліометричний аналіз. Ви досліджували фільтри загалом і вводили нові фільтри (від загального дослідження економічної безпеки до додавання «сільського господарства», а згодом – «державної підтримки»). Прошу Вас конкретизувати взаємозв'язки між цими категоріями і взагалі нащо це потребує такого розширення.

Відповідь: Дійсно, у дослідженні було проведено послідовні бібліометричні аналізи і базовим бібліометричним аналізом став аналіз наукових праць, що стосуються виключно економічної безпеки країни. Так, було проаналізовано за допомогою програмного забезпечення Publish or Perish, а також візуалізацію зв'язків між ключовими термінами, що подолали мінімальний поріг появ у наукових працях і це власне дозволило нам визначити один з ключових взаємозв'язків, оскільки сільське господарство і терміни, які відносяться до нього сформували окремий кластер у дослідженнях економічної безпеки країни. Таким чином аграрна проблематика дійсно займає важливе місце у дослідженнях економічної безпеки країни світовою науковою спільнотою. На наступному етапі було додано ключовий термін сільське господарство, для того аби виявити можливі приховані взаємозв'язки і певним чином звузити дослідницький фокус. Було виявлено, що питання продуктивності сільського господарства та його сталого розвитку є новітніми напрямками наукових досліджень. Тобто бібліометричний аналіз був обмежений 2019-2025 рр. і саме продуктивність та сталий розвиток галузі стали найбільш новітніми напрямками дослідницьких інтересів. Це багато в чому визначило і подальшу логіку дослідження, оскільки ми вдосконалювали продовольчу безпеку країни враховуючи і намагаючись інтегрувати принципи

сталого розвитку і ми отримали результат, про який я сказав за результатами бібліометричного аналізу. Врешті решт, насамкінець до попередніх термінів було додано третій термін «державна підтримка сільського господарства» і це дозволило встановити визначальну роль держави у забезпеченні довгострокового розвитку галузі, а також зміцнення економічної безпеки країни.

Питання: д-р екон. наук, проф. Зінченко О.А.:

В цілому можливо далі удосконалювати цю систему фільтрів, додаючи нові фільтри чи компоненти і які, як Ви вважаєте, будуть в пріоритеті далі?

Хотів дещо обґрунтувати, що державна підтримка сільського господарства як фільтр була введена, тому що аналіз фахової літератури дозволив виокремити спільні проблеми у розвитку сільського господарства і науковці зазначали, що однією з важливих проблем є відсутність ефективної довгострокової стратегії підтримки сільського господарства як справді дієвого інструментарію. Тому власне це є обґрунтуванням, чому ми додали цей ключовий термін у третьому бібліометричному аналізі. Стосовно подальших удосконалень бібліометричних аналізів, можливо було б доречно розширити вибірку, яка була основою для ідентифікації і відстеження еволюції наукового дискурсу, а стосовно ключових слів, можливо на наступному етапі я б додав би екзогенні потрясіння, оскільки щороку з'являються, як вже було сказано, нові виклики і це зумовлює зміну наукової парадигми та зміну бачень, поглядів і переконань науковців.

Питання: д-р екон. наук, проф. Шевцова О.Й.

Державна підтримка сільського господарства дійсно має стратегічну роль в умовах сучасних викликів. Зважаючи на неоднозначну думку фахівців щодо доцільності прямого субсидування, скажіть, будь ласка, які саме напрямки державної підтримки Ви вважаєте найбільш ефективними для розвитку цієї галузі в Україні та які світові моделі доцільно для цього запозичити?

Відповідь: Безумовно погоджуюсь з Вами, що прямі субсидії, тобто підтримка по суті стійкості доходів фермерів мають неоднозначну оцінку серед науковців, тому що, з одного боку вони є тягарем для суспільства, тому що величезний ресурс спрямовується зокрема в країнах ЄС для того аби підтримати свого виробника, фермера. Однак, було виявлено, що більш ефективними, зокрема у розширених виробничих функціях, що статистичну значущість мають фінансування аграрних знань та інновацій, а також перевірка якості та контролю, зокрема для Нової Зеландії, сільське господарство якої є експортно-орієнтованим (вони постачають багато тваринницької продукції на зовнішній ринок). І саме перевірка та контроль це вагомий захід державної підтримки для країни, яка реалізує тваринницьку продукцію та має певні вимоги до якості та безпечності. Запозичуючи досвід проаналізованих в крайньому разі країн, було б доцільно в Україні все таки адаптувати міжнародний досвід і стимулювати непрямі напрямки державної підтримки, тобто не безпосередньо підтримувати доходи фермера, а підтримувати інфраструктуру, якісь аспекти загального розвитку, інновації, поширення знань, навички фермерів і т.д. Саме з цієї причини, звичайно новозеландська модель є орієнтиром, тому що маючи проблеми ще 1984 р. вони повністю вирішили

скасувати прямі субсидії. При цьому галузь в них також перебувала в стані стагнації, але вони скасували субсидії. Звичайно, потребувався час для фермерів, але після цього розвиток галузі пішов до гори. Тобто фермери стали більш самостійними та самодостатніми, покладаючись на власні сили. Звичайно, що це в довгостроковій перспективі. В короткостроковій перспективі можливо було б краще адаптувати Канадську модель зберігаючи все таки якусь частку прямої підтримки, тому що насправді повне скасування прямої підтримки може спровокувати шок та вихід з ринку багатьох гравців та виробників.

Питання: д-р екон. наук, доц. Македон В.В.

Ви в своїй роботі та матеріалах презентації використали декілька аналітичних та економетричних методів. Скажіть, будь ласка, на вашу думку, яка з цих моделей або економетричних підходів найбільше підходить для прогнозування розвитку сільського господарства України і чому?

Відповідь: Дякую за запитання. Дійсно, було застосовано досить багато різних методів та моделей: і методи економетричного моделювання, і багатовимірних статистичних методів. Однак для прогнозування розвитку сільського господарства все-таки найбільш ефективними виявилися розширені виробничі функції. Тому що моделювалася вартість аграрної продукції. Сільське господарство має досить багато різних підгалузей, і моделювати кожен в фізичному обсязі – це, звичайно, колосальний обсяг роботи. І тому все було узагальнено до вартісного показника. Звичайно ж, не в національних валютах, які можуть містити певні інфляційні чинники, а у доларах США для всіх трьох країн. Моделюючи динаміку вартості аграрної продукції, було визначено виробничі фактори, які є драйверами аграрного зростання. Були визначені ринкові фактори, які також є драйверами аграрного зростання – зокрема, це обсяги експорту. Для України чи не найважливіший ринок – це країни ЄС-27, обсяги експорту саме на цей ринок збуту. Для Нової Зеландії – це експорт тваринницької продукції. В цих же виробничих функціях було оцінено ефективність державної підтримки, знову-таки, непрямі заходи якої є драйвером аграрного зростання. Тобто, відповідаючи на ваше запитання: економетричні методи і моделі, зокрема розширені виробничі функції.

Питання: д-р екон. наук, проф. Семенча І.Є.

У дослідженні Ви спираєтесь на Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України від 2013 року. Хоча вони залишались чинними до серпня 2025 року, що обґрунтовує їх використання як нормативної основи, чи врахували Ви обмеженість цієї системи щодо новітніх викликів, і якщо так, то як саме Ви її подолали?

Відповідь: Під час підготовки роботи було враховано, що згадані Методичні рекомендації не відображають низку сучасних трансформацій та кризових явищ. Саме для подолання цього обмеження дослідження містило додатковий вектор – ідентифікацію критичних факторів розвитку сільськогосподарського виробництва за підсумками побудови розширених моделей не лише для України, а й для ЄС та Нової Зеландії. Виявлені драйвери слугують емпіричним базисом для подолання обмеженості чинної (до 2025 року) методики та оновлення системи забезпечення

економічної безпеки. У роботі доведено необхідність її доповнення індикаторами стійкості до сучасних викликів: рівнем готовності до біологічних загроз, станом відновлення критичної інфраструктури (іригаційної та енергетичної), ціновою конкурентоспроможністю та структурною збалансованістю державної підтримки. Окрім цього, у процесі верифікації встановлено, що окремі індикатори попередньої системи підтвердили свою значущість. Тому у разі комплексного оновлення системи пропонується обов'язково зберегти показники ступеня зносу основних засобів, урожайності та рівня запасів зернових, а також витрат на наукові та науково-технічні роботи.

Питання: канд. екон. наук, доц. Яковенко В.С.

Ви фокусуєтесь на моделюванні обсягів виробництва саме молока екстра-гатунку та застосовуєте для цього двокомпонентну модель. Скажіть, будь ласка, чому Вашу увагу привернула саме ця категорія сировини і чим виправдовується розкладання процесу моделювання на два окремі етапи?

Відповідь: За підсумками огляду фахових джерел однією з критичних проблем сільського господарства України була визначена гіперспеціалізація на сировині рослинного походження. Відповідно, фокус дослідження на моделюванні обсягів виробництва молока екстра-гатунку зумовлений об'єктивною необхідністю товарної диверсифікації, що є передумовою для зміцнення зовнішньоекономічної безпеки країни та розблокування доступу до вимогливих глобальних ринків. Щодо застосованого підходу, головним завданням виступало визначення важелів впливу на галузь, однак молочна сфера має яскраво виражену дуалістичну структуру. Вона складається з індустріальних підприємств, що здатні забезпечувати екстра-якість, та дрібнотоварного сектору і домогосподарств, чия сировина наразі не відповідає цим стандартам. Саме тому формування пропозиції доцільно було розкласти на два потоки з відмінними виробничо-ресурсними факторами, що виправдовує застосування двокомпонентної моделі. Такий розподіл дав змогу гарантувати якісну трансформацію сировинної бази та максимізацію обсягів екстра-гатунку без деструктивної ліквідації дрібнотоварного виробництва.

Питання: д-р. екон. наук, проф. Яровенко Т.С.

Скажіть, будь ласка, чим зумовлений фокус дослідження на розвитку органічного сільського господарства в Україні?

Відповідь: Такий фокус зумовлений значним невикористаним потенціалом України, яка важливим постачальником такої продукції до ЄС, необхідністю інтеграції до європейських цілей (досягнення 25% органічних площ до 2030 року), а також тим, що проблематика сталого розвитку була ідентифікована як новітній перспективний напрям за результатами бібліометричного аналізу. Водночас імплементація цих стратегій супроводжується зростанням цін, що створює ризики для суспільства, адже частка витрат українців на продовольство історично була небезпечною (45,4% у 2021 році), а під впливом війни перетнула критичний поріг, сягнувши 51%.

Питання: д-р. екон. наук, проф. Яровенко Т.С.

Чи справедливим є трансляція цінового впливу, виявленого на прикладі досвіду країн ЄС, на частку витрат українських домогосподарств як індикатора соціальної безпеки у разі імплементації органічних стратегій?

Відповідь: Для об'єктивного розуміння цінового впливу спочатку було здійснено кластеризацію країн Європи за критеріями частки органічних площ та кількості виробників, після чого фокус панельної регресії спрямовано саме на той кластер із низьким рівнем розвитку сектору, до якого тяжіє й Україна. Такий підхід є виправданим і дозволив з встановити, що зростання частки органічних угідь на 1 в. п. спричиняє підвищення індексу споживчих цін на продукти харчування на 0,43 в. п. За умови триваючих бойових дій та стагнації доходів населення трансляція цього додаткового інфляційного тиску на витрати домогосподарств є вкрай загрозливою. Саме тому такий взаємозв'язок розглядається як ключове соціальне обмеження для швидкої органічної трансформації, яка є безпечною лише за умов повоєнного відновлення.

Питання: д-р. екон. наук, проф. Нямешук Г.В.

Як Ви вважаєте, Україна сьогодні відноситься до продовольчо забезпечених країн чи незабезпечених?

Відповідь: Безумовно, все залежить від методики. Якщо ми будемо використовувати Методичні рекомендації 2013 року, де основою є балансові співвідношення обсягів виробництва та споживання, тобто рівень забезпеченості продовольством, то за розрахунками Міністерства економіки Україна є продовольчо захищеною країною (близько 94 з 100 дорівнює інтегральний показник). Проте, ця система індикаторів певним чином не враховує багатовимірність продовольчої безпеки. Тому було запропоновано оновити цю систему індикаторів і інтегрувати не менш важливі компоненти, такі як рівень споживчих цін, тому що частка витрат значна. Якщо її не враховувати, то це може спровокувати вибух у суспільстві, яке чутливо реагує на це. Держава має зважати на ці процеси і контролювати їх, намагаючись мінімізувати ці соціальні сплески. Третій компонент – це екологічна стійкість, що не менш важливо, тому що це рух до збереження довкілля та зменшення антропогенного тиску.

Питання: д-р екон. наук, проф. Джусов О.А.

Могли б Ви окреслити алгоритм реалізації методики стратегічної сегментації зовнішніх ринків збуту аграрної продукції України та пояснить, завдяки чому забезпечується об'єктивність такого підходу?

Відповідь: Алгоритм запропонованої методики охоплює чотири етапи, починаючи з відбору ринків, які генерують 99% українського аграрного експорту. Далі здійснюється нормалізація п'яти показників, що відображають економічну платоспроможність, інституційну стійкість та рівень продовольчої дефіцитності імпортерів, комплексно охоплюючи економічну, політичну та соціальну сфери. Ключовою методологічною перевагою підходу є третій етап із застосуванням факторного аналізу. Зокрема, метод головних компонент дозволив розрахувати об'єктивні вагові коефіцієнти замість однакових ваг або суб'єктивних експертних оцінок. Завдяки цьому було емпірично підтверджено домінуючий вплив політичної

стабільності країни-партнера. На фінальному етапі розраховується індекс ненадійності експортних ринків, згідно з яким до кластера найвищого ризику потрапили переважно країни Близького Сходу та Північної Африки. З огляду на активні бойові дії в цьому регіоні та критичне ускладнення морської логістики, результати моделювання відображають поточні геополітичні загрози.

Питання: д-р. екон. наук, проф. Жиленко К.М.

Ви стверджуєте, що війна в Україні має вплив на сільськогосподарську галузь ЄС, фіксуючи це через показник еластичності ціни на молоко у розширеній виробничій функції на рівні 0,16%. Скажіть, будь ласка, чи намагалися Ви виокремити цей вплив безпосередньо як самостійний шок, і якими є його кількісні параметри?

Відповідь: Для глибшого розуміння природи цінових коливань дійсно було виокремлено вплив війни в Україні як екзогенного шоку шляхом декомпозиції відповідного часового ряду. Оскільки ціна на молоко представлена щорічними даними і не містить сезонної компоненти, замість класичної сезонної декомпозиції було застосовано експоненційне згладжування Хольта. Це дозволило розкласти динаміку на довгострокову тенденцію та випадкову компоненту, яка у 2022–2023 роках акумулює передусім шоківий вплив російського вторгнення. Такий взаємозв'язок зумовив додатковий приріст вартості аграрної продукції ЄС на 5,61% у 2022 році. Водночас подальше моделювання продемонструвало поступове згасання цього ефекту, оскільки розрахунок для 2023 року фіксує залишковий вплив воєнного шоку вже на нижчому рівні – близько 2,10%. Таке зниження показників емпірично підтверджує часткову адаптацію європейського аграрного ринку до екзогенного фактору, зумовленого війною в Україні.

Питання: канд. екон. наук, доц. Павлов Р.А.

Ви розглядаєте загальноприйнятий підхід до діагностики регіональних асиметрій продовольчої безпеки, який під час його практичної апробації був певним чином модифікований. Поясніть, будь ласка, детальніше, чим саме була зумовлена необхідність такого удосконалення та які переваги забезпечив оновлений алгоритм?

Відповідь: Запропонована класифікація регіонів здійснюється на основі побудови вектора відхилень субіндексів продовольчої безпеки від середніх значень по країні. Початково цей метод передбачав використання традиційної бінарної оцінки, за якої регіон отримував би статус «+» або «-» залежно від позиції його показника щодо середнього рівня. Однак практична реалізація такого підходу виявила певну методологічну обмеженість. Зокрема, розрахунки для Вінницької області довели, що відхилення субіндексу екологічної стійкості лише на десять частки відсоткового пункту (55,53 проти середнього 55,76) формально прирівнювало регіон до аутсайдерів. Тому для уникнення подібної хибної діагностики виникла необхідність переходу до трихотомічної класифікації шляхом встановлення «нейтральної зони» навколо середнього значення. Запровадження такої модифікованої трихотомічної шкали дозволило ефективно відфільтрувати незначні статистичні коливання. Завдяки цьому вдалося сфокусувати управлінську

увагу виключно на тих областях, де фіксується суттєве відставання.

Питання: канд. екон. наук, доц. Левкович О.В.

У дослідженні Ви рекомендуєте поступово впроваджувати органічну модель вирощування зернових культур. Аргументуйте, будь ласка, на чому саме ґрунтується така рекомендація, зважаючи на відомий факт дещо меншої врожайності органічного сільського господарства порівняно з традиційним?

Відповідь: В Україні фіксується високий рівень запасів зернових культур, який у 2021 році сягнув критичної позначки (понад 158% від споживання) в контексті продовольчої безпеки. Впровадження органічної моделі є дієвим інструментом диверсифікації товарної пропозиції для захоплення високомаржинальних ніш у країнах, орієнтованих на сталий розвиток (зокрема, в Австрії, Данії, Швеції та Швейцарії). Результати сценарного моделювання довели, що менша врожайність органічного землеробства не завдасть удару по виробничій складовій економічної безпеки країни. Навпаки, оскільки прогнозна врожайність конвенційних зернових переходить з оптимальних станів у несприятливі (згідно з Методичними рекомендаціями 2013 року) до 2030 року, впровадження органічної моделі забезпечить наближення цього показника до оптимальних параметрів. Зрештою, переорієнтація частини виробництва на задоволення потреб зовнішніх ринків органічної продукції не лише знизить рівень критичності запасів зернових, а дозволить залучити іншого споживача та реалізовувати продукцію за вищою ціною, зміцнюючи при цьому зовнішньоекономічну безпеку країни.

Питання: канд. екон. наук, доц. Дзяд О.В.

Як співвідноситься внесок зовнішнього ринку, тобто експортної орієнтації і внутрішнього ринку, тобто те, що виробляється і спрямовується на споживання в країні на показники економічної безпеки?

Відповідь: В дослідженні було рекомендовано, що у разі поступового згасання бойових дій або ж за песимістичного сценарію бойові дії зберігатимуться до 2030 року, то органічне сільське господарство не може бути перспективним напрямком для впровадження Україною, зважаючи на індикатор соціальної безпеки, тому що частка витрат домогосподарств знаходиться за критичним рівнем. Будь-які органічні стратегії, які будуть впроваджуватись, будуть чинити додатковий тиск на індикатор соціальної безпеки. Водночас, це високо маржинальна продукція і, зокрема в країнах ЄС є країни, які орієнтуються на сталий розвиток, наприклад Австрія, Швейцарія, країни Скандинавії, Данія і Норвегія, населення яких має попит на цю продукцію і український виробник міг би цим скористатися, виробляючи продукцію за органічною моделлю. Це б відкрило новий сегмент споживачів. Якщо Україна виробляє зернові культури, а органічні зернові знайшли б іншого споживача, який би був готовий заплатити більше, відповідно збільшились би експортні надходження, валютна виручка держави і зрештою збільшилась би економічна безпека країни.

Питання: д-р екон. наук, проф. Гринько Т.В.

Для оцінки руйнівних наслідків війни для сільського господарства

України Вами пропонується розрахунок інтегрального показника. Поясніть будь ласка, більш детально вибір проксі-показників для оцінки демографічних втрат, руйнування енергетичної інфраструктури та скорочення іригаційних площ, що стали його складовими?

Відповідь: Такий вибір був зумовлений відсутністю комплексної та неперервної статистичної оцінки втрат, починаючи з гібридної фази агресії 2014 року. Оскільки пряма фіксація всіх збитків є ускладненою, а інформація щодо руйнування енергетичної інфраструктури під час війни належить до чутливих даних, було обгрунтовано використано систему проксі-індикаторів. Відповідно, до неї увійшли нормалізована кількість цивільних жертв як міра інтенсивності бойових дій, частка втрачених іригаційних площ та відносне скорочення експорту електроенергії порівняно з 2021 роком. Як засвідчили результати дослідження, бойові дії завдають критичного удару сільському господарству, що робить необхідним ідентифікацію та врахування цього шоку при економетричному моделюванні. Запропонований інтегральний показник наслідків війни успішно апробовано у розширеній виробничій функції, а його надійність додатково підтверджено тестуванням на даних 2023 року. За допомогою побудованої на масиві 2010-2022 років моделі було спрогнозовано вартість аграрної продукції у 2023 році з відносною помилкою лише 1,20%, чим емпірично доведено високу точність та адекватність застосованого підходу.

Питання: д-р екон. наук, проф. Гринько Т.В.

А чому Ви не враховували захоплені ворогом сільськогосподарські площі?

Відповідь: Це дуже гарна пропозиція для удосконалення інтегрального показника. Це стане точно предметом майбутніх досліджень.

Питання: д-р екон. наук, проф. Гринько Т.В.

Ваші пропозиції можна використовувати тільки під час війни або якщо є наслідки війни?

Відповідь: Ні, якщо ми говоримо про методичний інструментарій ретроспективного оцінювання, в період 2010-2013 рр., коли не було військової агресії – це просто трансформувалось у значення 0. При належній адаптації запропоновані підходи можуть ефективно застосовуватися не лише в умовах війни, але й у мирний період.

ВИСТУП НАУКОВОГО КЕРІВНИКА:

Д-р екон. наук, проф., професор кафедри економічного моделювання, обліку та статистики Іванов Р.В.

1. Характеристика здобувача та виконання індивідуального плану.

Гуртовий Ю. В. закінчив у 2022 році Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Отримав ступінь Магістра за спеціальністю 051 Економіка (Економічна кібернетика). У вересні 2022 року вступив до аспірантури ДНУ імені Олеся Гончара за спеціальністю 051 Економіка. Тема дисертації затверджена вченою радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

(протокол № 4 від 01.12.2022 р.), уточнена відповідно до протоколу № 7 від 16.02.2026 р. вченої ради факультету економіки Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Висока публікаційна активність свідчать про його здатність до самостійного наукового пошуку. Здобувач активно використовував можливості міжнародної академічної мобільності та підвищення кваліфікації. Зокрема, успішно пройшов міжнародне стажування за програмою «AI Mindset in Entrepreneurial Spaces» (Mykolas Romeris University, Lithuania), а також низку спеціалізованих курсів у рамках ініціативи «Google for Education», що сприяло підвищенню рівня його дослідницької та педагогічної компетентності.

Аспірант успішно виконав вимоги освітньо-наукової програми, склав усі передбачені іспити та заліки, пройшов викладацьку та науково-дослідницьку практики і завершив роботу над рукописом дисертації у встановлені терміни.

2. Актуальність теми та зв'язок з науковими програмами.

Обрана тема дослідження є актуальною, оскільки в умовах глобальної турбулентності та безпрецедентних викликів воєнного часу забезпечення економічної безпеки країни стає стратегічною необхідністю. Враховуючи роль сільського господарства як фундаменту національної економіки, моделювання його трансформації дозволяє ідентифікувати приховані резерви зростання та мінімізувати вплив дестабілізуючих факторів. Результати дослідження спрямовані на обґрунтування механізмів, що забезпечують гармонізацію двох стратегічних цілей: довгострокового розвитку аграрної галузі та зміцнення економічної безпеки України.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт кафедри економічного моделювання, обліку та статистики ДНУ імені Олеся Гончара: «Моделювання соціально-економічних процесів та систем у контексті сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0122U001402), у межах якої здобувачем доведено, що стратегічне планування розвитку аграрного сектору є визначальним фактором зміцнення економічної безпеки країни; «Методологічне забезпечення управління соціально-екологічними системами в умовах цифрової трансформації економіки» (номер державної реєстрації 0122U001403), де автором обґрунтовано рекомендації щодо впровадження сучасних інформаційних технологій для моніторингу індикаторів економічної безпеки України».

3. Наукова новизна та практичне значення результатів.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертації одержані автором самостійно.

Зокрема, в дослідженні запропоновано методику стратегічної сегментації зовнішніх ринків збуту аграрної продукції, яка ґрунтується на розрахунку інтегрального індексу ненадійності країн-партнерів. Її відмінною рисою є комплексне обґрунтування системи показників, що охоплює три сфери: економічну, політичну та соціальну. Методологічною перевагою є застосування факторного аналізу для встановлення об'єктивних вагових коефіцієнтів, що дозволило підтвердити домінуючий вплив чинника політичної стабільності.

Удосконалення науково-методичних засад діагностики регіональних асиметрій продовольчої безпеки на основі інтегрального індексу створило підґрунтя для реалізації дворівневого алгоритму: первинного групування регіонів

за векторами вразливості та ідентифікації спільних проблемних зон на основі квартильного аналізу. Запропонована діагностика уможливила типізацію регіонів та розробку уніфікованих механізмів нівелювання загроз із пріоритетом організаційно-інституційних трансформацій.

Розвинено інструментарій оцінювання наслідків імплементації стратегій розвитку органічного виробництва. Відмінною рисою підходу є перенесення фокусу на діагностику загроз соціальній безпеці, зокрема економічній доступності продовольства, через реалізацію авторського двоетапного алгоритму: економетричного моделювання впливу розширення органічних площ на індекс споживчих цін та трансляції виявленого тиску на структуру витрат домогосподарств. Запропонований підхід слугує аналітичним підґрунтям для прийняття рішень у контексті гармонізації різноспрямованих цілей: реалізації експортного потенціалу, досягнення екологічної стійкості та недопущення критичного зростання частки продовольчих витрат населення.

Практичне значення одержаних результатів визначається їхньою прикладною спрямованістю на вирішення завдань зміцнення економічної безпеки України. Розроблений методичний інструментарій дозволяє центральним органам влади (Міністерству економіки, довілля та сільського господарства України) формувати адаптивні євроінтеграційні стратегії розвитку органічного сектору, що враховують національний контекст та вимоги соціальної безпеки; обласним військовим адміністраціям – здійснювати діагностику регіональних асиметрій продовольчої безпеки для розробки адресних заходів підтримки галузі, а агровиробникам – мінімізувати зовнішньоекономічні ризики шляхом стратегічної сегментації ринків та вибору оптимальних ніш (органічної або функціональної продукції) на надійних ринках збуту.

4. Публікації та апробація результатів дисертації.

Кількість та якість наукових публікацій повністю відповідають вимогам п. 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами).

5. Академічна доброчесність.

Дисертаційна робота аспіранта є результатом самостійного наукового дослідження. Усі ідеї, положення та результати інших авторів, використані в дисертації, супроводжуються належними посиланнями на першоджерела. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності, зокрема академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація та фальсифікація.

6. Загальний висновок

Дисертація оформлена належним чином відповідно до «Вимог до оформлення дисертації», затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами).

Дисертаційна робота аспіранта Гуртового Ю В. на тему «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни» за своїм змістом, обсягом, науковим рівнем та новизною результатів відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), та вимогам спеціальності 051 Економіка.

ВИСНОВКИ ФАХІВЦІВ-ЕКСПЕРТІВ:

Д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та регіональних студій Університету митної справи та фінансів Білозубенко Володимир Станіславович.

1. Актуальність теми дисертації.

В умовах безпрецедентних глобальних викликів, макроекономічної турбулентності та наслідків тривалої російської збройної агресії проти України питання забезпечення економічної безпеки держави набуває екзистенційного значення. Сільське господарство традиційно виступає драйвером української економіки, будучи гарантом не лише продовольчої, а й інших складових економічної безпеки. Водночас функціонування галузі обтяжене комплексом історично накопичених структурних диспропорцій – від переважання сировинної моделі експорту до критичного зносу основних засобів, – які нині суттєво загострені руйнівними наслідками бойових дій. За таких обставин стає очевидним, що традиційні підходи до управління та державного регулювання демонструють недостатню гнучкість в умовах високої невизначеності. Відтак, нагальною є потреба переходу від ситуативного реагування до науково обґрунтованого моделювання сільськогосподарських процесів, яке спирається на сучасний економіко-математичний інструментарій. Представлена дисертаційна робота є вагомим внеском у розробку дієвих моделей та механізмів трансформації сільського господарства, що створюють надійне аналітичне підґрунтя для забезпечення його розвитку та зміцнення економічної безпеки держави. Зважаючи на вищевикладене, тема дисертаційного дослідження є актуальною, критично важливою для завдань післявоєнного відновлення України та відзначається високою науково-практичною цінністю.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.

Дисертаційна робота Гуртового Ю. В. «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни» виконана в відповідно до плану науково-дослідних робіт Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара та в рамках кафедральних науково-дослідних тем: «Моделювання соціально-економічних процесів та систем у контексті сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0122U001402, 2022-2024 рр.), в рамках якого було обґрунтовано що стратегічне планування розвитку аграрного сектору є визначальним фактором зміцнення економічної безпеки країни, а відсутність дієвих стратегій його трансформації призводить до поглиблення кризових явищ у сільському господарстві: «Методологічне забезпечення управління соціально-екологічними системами в умовах цифрової трансформації економіки» (номер державної реєстрації 0122U001403, 2022-2024 рр.), в межах якої розроблено рекомендації щодо впровадження сучасних інформаційних технологій для моніторингу індикаторів економічної безпеки України.

3. Повнота викладу основних положень дисертації у наукових виданнях та апробація результатів дослідження.

Дисертаційна робота Гуртового Юрія Валентиновича є комплексним,

завершеним самостійним науковим дослідженням. Основні положення і результати дисертаційної роботи опубліковано у 26 наукових працях, у тому числі, 1 стаття у зарубіжних наукових журналах, включених до міжнародної наукометричної бази Scopus та Web of Science, 7 публікацій у наукових виданнях категорії «Б», включених до переліку наукових фахових видань України, два розділи у колективних монографіях у співавторстві, 15 тез міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій та 1 стаття в інших виданнях. Таким чином, можна констатувати виконання вимог Міністерства освіти і науки України щодо друкованих праць, в яких висвітлюється основний зміст положень дисертації.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Вірогідність і обґрунтованість дослідження та одержаних результатів забезпечувалися використанням загальнонаукових та спеціальних методів, методів економетричного моделювання, а також методів статистичного групування, порівняльного аналізу, метод головних компонент, прогнозування, сценарний метод та ін.

Інформаційну базу дослідження склали: нормативно-правові акти України з питань економічної безпеки, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, аналітичні огляди, статистична інформація міжнародних інституцій (Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Статистичного управління ЄС, Європейської комісії); дані спеціалізованих іноземних установ (Дослідного інституту органічного сільського господарства (FiBL), Статистичної служби Нової Зеландії, галузевої організації DairyNZ, Economist Impact) широкое коло вітчизняних і зарубіжних літературних джерел інформації, довідкова та періодична література, результати наукових досліджень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, Інтернет-ресурси. Все це дозволило ефективно вирішити завдання, відповідно до встановленої мети дисертаційної роботи.

Висновки автора логічно випливають з результатів дослідження та відображають суть та новизну розроблених та представлених до захисту наукових положень та практичних рекомендацій.

5. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Перелік наукових завдань, сформульований у роботі, надав автору можливість досягнути певних наукових результатів. Зокрема, наукове значення роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні концептуального підходу до моделювання процесів розвитку сільського господарства, який вдосконалює теоретичні основи макроекономічного прогнозування на тлі глобальної нестабільності, розширює можливості для діагностики просторових асиметрій продовольчої безпеки і поглиблює методологічний інструментарій дослідження стійкості аграрного сектору до зовнішніх шоків.. Головним елементом новизни одержаних результатів дослідження є розроблена методика стратегічної сегментації зовнішніх ринків збуту аграрної продукції, яка базується на інтегральному індексі ненадійності країн-партнерів та безпосередньо спрямована на зміцнення зовнішньоекономічної безпеки держави. Автором удосконалено науково-методичні засади діагностики регіональних асиметрій продовольчої безпеки з використанням просторового

інтегрального індексу, а також розширено систему індикаторів економічної безпеки України за рахунок інтеграції до неї драйверів зростання агровиробництва та показників стійкості до сучасних викликів. Окрема увага приділяється розвитку інструментарію оцінювання наслідків імплементації стратегій органічного виробництва, що дозволяє знаходити економічно обґрунтований баланс між екологізацією галузі та підтримкою соціальної безпеки через забезпечення цінової доступності продовольства.

6. Дотримання принципів академічної доброчесності.

Дисертаційна робота Гуртового Ю. В. на тему «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни» є самостійно виконаним висококваліфікованим науковим дослідженням. Результати роботи оформлені з дотриманням норм та принципів академічної доброчесності. Використані ідеї та результати досліджень інших авторів мають усі належні посилання на відповідні джерела. В цілому результати огляду дисертаційної роботи та наукових публікацій Гуртового Юрія Валентиновича не свідчать про можливі академічні порушення.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані в процесі дослідження теоретичні результати стали основою для формування рекомендацій щодо стратегічної сегментації зовнішніх ринків, управління експортно-логістичним портфелем, оптимізації процесів управління у молочному скотарстві з метою нарощування обсягів виробництва сировини екстра-гатунку.

Основні положення, висновки та результати дослідження впроваджено в практичну діяльність: ПП «МИР» (довідка № 33-111-5 від 30.01.2026) – використовується двокомпонентна модель формування сукупної пропозиції молока, у межах якої формування сукупної пропозиції молока розглядається як система двох різнорідних потоків з відмінною виробничою, технологічною, ресурсною та ціновою детермінацією, що дозволяє ідентифікувати специфічні драйвери розвитку для кожного сегменту та використати їх для стимулювання якісної трансформації сировинної бази – переходу від виробництва низьких гатунків до сировини екстра-якості, що є критичною передумовою для отримання доступу до вимогливих ринків та зміцнення експортного потенціалу підприємства; СТОВ «Хутірське» (довідка № 57 від 11.03.2026) – використовується методика стратегічної сегментації зовнішніх ринків збуту та архітектуру індексу оцінки ризиків для обґрунтування напрямків експортної експансії зернової та нішевої продукції, яка ґрунтується на розрахунку авторського інтегрального індексу ненадійності країн-партнерів. Базуючись на п'яти ключових індикаторах – вартості експорту аграрної продукції, його частці у товарній структурі, ВВП на душу населення, рівнях політичної стабільності та поширеності недоїдання, він є базисом для розробки цільових стратегій географічної диверсифікації та збалансування експортних потоків з метою зміцнення зовнішньоекономічної безпеки України.

Окремі положення дисертаційної роботи використовуються в освітньому процесі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара під час викладання начальних дисциплін «Моделювання економіки», «Статистичні методи

економічної діагностики соціально-економічних процесів», «Моделювання та прогнозування бізнес-процесів» (акт №88-904-36 від 18.03.2026 р.).

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи результати дослідження Гуртового Юрія Валентиновича, вважаю за доцільним вказати окремі зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи.

1. Обмеження вибірок бібліометричного аналізу в першому розділі трьохмастами найбільш релевантними публікаціями є прийнятним для ідентифікації ключових трендів. Водночас розширення масиву джерел у подальших розвідках дозволило б виявити глибші, неочевидні смислові взаємозв'язки та специфічні закономірності у фаховому науковому дискурсі.

2. Рекомендуючи реалізацію Україною органічних стратегій у повоєнному періоді через ціновий тиск на продовольчі витрати домогосподарств, поза увагою залишається їх вплив на розширення експортних надходжень. Висока маржинальність органіки могла б виправдати її стимулювання вже зараз, що доцільно врахувати у подальших дослідженнях для обґрунтування управлінських рішень.

3. Розроблена двокомпонентна модель ринку молока обґрунтовано розмежовує індустріальний та дрібнотоварний сегменти. Розвиваючи ідею трансформації господарств населення через «контрактне фермерство», у подальшому доцільно детальніше формалізувати механізми мотивації переробних підприємств виступати інвестиційними гарантами для таких виробників при укладанні довгострокових угод.

4. Зважаючи на масштаб застосованого економетричного інструментарію, структура роботи додатково виграла б, якби окремі статистичні викладки з параметрами моделей (зокрема, часових рядів) або проміжні результати тестувань були винесені у додатки.

Однак, зазначені недоліки та зауваження не зменшують наукової і практичної цінності, а також обґрунтованості основних положень дисертації. Дисертаційне дослідження є вагомим вкладом в економічну науку і заслуговує позитивної оцінки.

Дисертація оформлена відповідно до вимог МОН України, що висуваються до подібного роду наукових робіт.

9. Висновок щодо відповідності дисертації чинним вимогам.

Проведений аналіз наукових праць і дослідження підтвердили актуальність та новизну роботи. Мета, поставлена автором в дослідженні досягнута, також успішно вирішені основні завдання роботи. Результати, отримані внаслідок проведеного дослідження є обґрунтованими та достовірними, носять практичну і теоретичну цінність, що зумовлює можливість їх подальшого використання як у науковій, так і практичній діяльності.

Дисертаційна робота Гуртового Юрія Валентиновича за своїм змістом і структурою є завершеною, логічною, самостійною науковою роботою. Наукові публікації здобувачки за темою дисертаційної роботи достатньо повно розкривають зміст проведеного дослідження, їх обсяг та кількість відповідають вимогам МОН України.

Враховуючи вищезазначене, вважаю, що дисертація Гуртового Ю. В. «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни» повністю відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44. За актуальністю теми, за обсягом дослідженого матеріалу, діапазоном методик і методологією дослідження, повнотою викладу принципів наукових положень, достатньо високим рівнем наукової новизни отриманих результатів, практичним і теоретичним значенням відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» і може бути подана до захисту.

Д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри економічного моделювання, обліку та статистики Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Небаба Наталія Олександрівна.

1. Актуальність теми дисертації.

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що сучасний аграрний сектор України функціонує в умовах високої нестабільності та деструктивних наслідків активних бойових дій. Розвиток сільського господарства – галузі, що відіграє важливу роль у забезпеченні економічної безпеки країни, стримується низкою проблем, серед яких нестабільність цінової кон'юнктури, інфраструктурні обмеження, дефіцит фінансових ресурсів для модернізації виробництва тощо. За таких обставин стає очевидним, що усталені підходи до управління та регулювання галузі, засновані на ситуативному реагуванні, демонструють свою вразливість і часто призводять до неефективного розподілу обмежених ресурсів. Саме тому критично важливою для української економіки стає зміна управлінської парадигми: перехід від інтуїтивного ухвалення рішень до методів аналітичного обґрунтування. Впровадження в практику точного економіко-математичного інструментарію дозволяє як державі, так і суб'єктам господарювання адаптуватися до умов високої невизначеності, ідентифікувати приховані резерви зростання та оптимізувати бізнес-процеси на мікрорівні. Представлена робота вносить вагомий вклад у розробку такого аналітичного інструментарію та практичних механізмів трансформації сільського господарства. З огляду на це, дисертаційна робота є своєчасною, а запропоновані рішення формують надійний базис для подолання кризових явищ у галузі в єдиному векторі зі зміцненням відповідних складових економічної безпеки країни.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.

Дисертаційна робота Гуртового Ю. В. «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни» здійснювалося згідно з планом науково-дослідних робіт Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара та безпосередньо пов'язане з виконанням таких кафедральних науково-дослідних тем: «Моделювання соціально-економічних процесів та систем у контексті сталого розвитку» (номер

державної реєстрації 0122U001402, 2022-2024 рр.), у межах якої здобувачем доведено, що стратегічне планування в аграрному секторі відіграє ключову роль у забезпеченні економічної безпеки країни, тоді як ігнорування потреб трансформації галузі посилює її кризовий стан; «Методологічне забезпечення управління соціально-екологічними системами в умовах цифрової трансформації економіки» (номер державної реєстрації 0122U001403, 2022-2024 рр.), в рамках якої автором запропоновано рекомендації щодо використання інформаційних систем у процесі моніторингу індикаторів економічної безпеки України.

3. Повнота викладу основних положень дисертації у наукових виданнях та апробація результатів дослідження.

Дисертаційна робота Гуртового Ю. В. є самостійним, комплексним та логічно завершеним науковим дослідженням. Основні наукові результати, висновки та рекомендації дисертації пройшли належну апробацію та знайшли своє відображення у друкованих працях автора. За темою дослідження опубліковано 26 наукових праць, серед яких: 1 стаття у зарубіжному науковому виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі Scopus та Web of Science; 7 публікацій у наукових виданнях категорії «Б», включених до переліку наукових фахових видань України; 2 розділи у колективних монографіях у співавторстві; 15 тез доповідей на науково-практичних конференціях міжнародного та всеукраїнського рівнів, а також 1 стаття в інших виданнях. Отже, структура та фаховий рівень публікацій здобувача повною мірою відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо оприлюднення результатів дисертаційних досліджень.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Високий ступінь обґрунтованості наукових положень та достовірність отриманих результатів базуються на застосуванні комплексу загальнонаукових та спеціальних методів, методів економетричного моделювання, кореляційного та кластерного аналізу, багатовимірного статистичного аналізу (включаючи метод головних компонент), а також сценарного прогнозування, порівняльного аналізу та ін.

Основу інформаційної бази дослідження склали законодавчі акти та стратегічні документи урядових структур України, офіційні масиви даних Державної служби статистики України, звітні матеріали Державної установи «Інститут охорони ґрунтів України». Високої валідності розрахункам додає залучення глобальних статистичних баз міжнародних інституцій та спеціалізованих іноземних установ: Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Статистичного управління ЄС, Дослідного інституту органічного сільського господарства (FiBL), Статистичної служби Нової Зеландії, галузевої організації DairyNZ, Economist Impact. Вагомим підґрунтям роботи також слугував значний масив вітчизняних і зарубіжних наукових публікацій, довідкова та фахова періодична література, результати наукових досліджень Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара та спеціалізовані електронні ресурси, зокрема аналітичні портали. Сформована

джерельна база в поєднанні з глибиною опрацювання первинних даних та адекватним вибором інструментарію дозволила успішно реалізувати мету дослідження і комплексно вирішити поставлені завдання.

Це дає підстави констатувати, що висновки здобувача логічно впливають із результатів дисертаційної роботи, відображають суть та новизну розроблених та представлених до захисту наукових положень та практичних рекомендацій.

5. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Послідовне вирішення комплексу завдань, сформульованих у роботі, дозволило здобувачу отримати низку наукових результатів, які безпосередньо виявляються у моделюванні процесів розвитку сільського господарства, що стало підґрунтям для визначення векторів його трансформації з метою зміцнення економічної безпеки України. Елементами наукової новизни одержаних результатів є запропонований механізм стратегічного управління пропозицією на ринку молока на основі двокомпонентної моделі. Враховуючи ресурсно-виробничу специфіку різних сегментів, цей інструментарій дозволяє ефективно стимулювати виробництво сировини екстра-гатунку задля доступу до вимогливих ринків та збалансування товарної структури експорту в контексті зовнішньоекономічної безпеки. Автором поглиблено науково-прикладні засади державної підтримки сільського господарства, що дозволило обґрунтувати доцільність переходу від прямої дотаційної політики до механізмів фінансування загальних послуг та стимулювання інновацій для забезпечення довгострокового розвитку галузі. Крім того, дістали подальшого розвитку методи кількісного оцінювання впливу екзогенних макроекономічних шоків, що дало змогу формалізувати процеси адаптації сільського господарства до сучасних стрес-факторів.

6. Дотримання принципів академічної доброчесності.

Дисертаційна робота Гуртового Ю. В. на тему «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни» становить собою оригінальне, самостійно виконане наукове дослідження. Підготовка та оформлення рукопису здійснені з дотриманням норм та принципів академічної доброчесності. Використані концептуальні ідеї, статистичні дані та наукові положення інших авторів супроводжуються коректними бібліографічними посиланнями на першоджерела. В цілому результати огляду тексту дисертаційної роботи та опублікованих фахових праць Гуртового Юрія Валентиновича не мають ознак можливих академічних порушень.

7. Практичне значення отриманих результатів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони формують ефективний інструментарій стратегічного планування для суб'єктів агробізнесу, який дозволяє здійснювати скоринг зовнішніх ринків аграрної продукції та пом'якшувати вплив зовнішньоекономічних загроз, коригувати вектори внутрішньої експансії з урахуванням регіональних диспропорцій доступності продовольства та формувати стратегії розвитку з урахуванням відкладених ефектів від впровадження аграрних інновацій.

Основні положення, висновки та розробки дослідження знайшли своє впровадження у практичній діяльності реального сектору економіки: ПП «МИР» (довідка № 33-111-5 від 30.01.2026) – використовуються науково-методичні засади

діагностики регіональних асиметрій продовольчої безпеки регіонів України на основі інтегрального індексу, що поєднує виміри фізичної наявності, економічної доступності та екологічної стійкості. Виявлені на основі просторової діагностики диспропорції дозволяють мінімізувати логістичне плече та максимізувати дохідність від реалізації аграрної продукції завдяки переорієнтації її поставок в ті регіони, де фіксується вищий рівень середніх споживчих цін; СТОВ «Хутірське» (довідка № 57 від 11.03.2026) – застосовується інструментарій оцінювання наслідків імплементації стратегій розвитку органічного виробництва як сталого методу ведення сільського господарства, який базується на сценарному аналізі динаміки урожайності та встановленні відповідності прогностичних наслідків пороговим критеріям виробничої безпеки, що дозволило обґрунтувати доцільність виділення підприємством тестових посівних площ під органічну модель землеробства. Низка теоретико-прикладних розробок дисертаційної роботи імplementована в освітній процес Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара і залучається під час викладання навчальних дисциплін «Моделювання економіки», «Статистичні методи економічної діагностики соціально-економічних процесів» а «Моделювання та прогнозування бізнес-процесів» (акт №88-904-36 від 18.03.2026 р.).

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Відзначаючи загальний високий науково-теоретичний рівень, глибину аналізу та практичну цінність дисертаційної роботи Гуртового Юрія Валентиновича, водночас вважаю за необхідне висловити окремі зауваження і міркування дискусійного характеру.

1. У першому розділі розкрито взаємозв'язок сільського господарства з енергетичною безпекою країни. Враховуючи значний земельний потенціал, дослідження додатково виграло б від кількісного оцінювання обсягів можливого виробництва біопалива з вітчизняної аграрної сировини.

2. Формування інтегрального індексу ненадійності країн-партнерів у другому розділі є обґрунтованим методологічним кроком. Зважаючи на сучасні логістичні реалії, у подальших розвідках доцільно включити до його структури показник вартості страхування вантажів, що додатково підвищить точність скорингу зовнішніх ринків для українського агробізнесу.

3. В економетричній моделі виробництва молока гатунків, що не відносяться до класу «екстра», представлений у третьому розділі, інтеграція фактору інтенсивності бойових дій є статистично виправданою. Проте робота була б більш практично орієнтованою, якби у майбутньому ця незалежна змінна була заміненою на економічний показник для точнішої ідентифікації каналів впливу воєнних шоків.

4. Аналізуючи регіональну продовольчу безпеку, автор обґрунтовано пов'язує цінову доступність із рівнем соціальної напруги. Водночас, можливо, при подальшому поглибленні дослідження крізь призму парадигми сталого розвитку, соціальну складову відповідного субіндексу доцільно розширити за рахунок включення таких індикаторів, як рівень доходів сільського населення.

Попри це, вказані недоліки та зауваження не знижують достовірності, наукової та практичної цінності отриманих результатів. У цілому дисертаційна

робота є ґрунтовною та цілісною науковою працею, що заслуговує на високу позитивну оцінку.

Оформлення дисертації здійснено із дотриманням вимог МОН України, встановлених для здобуття наукового ступеня доктора філософії.

9. Висновок щодо відповідності дисертації чинним вимогам.

Проведений аналіз тексту дисертації та опублікованих матеріалів дає підстави стверджувати про актуальність, високий рівень наукової новизни та достовірність отриманих результатів. Автору вдалося повною мірою реалізувати поставлену мету та комплексно вирішити дослідницькі завдання. Сформульовані висновки відзначаються теоретичним і практичним значенням, що відкриває перспективи для їх подальшої імплементації у науковій та практичній діяльності.

За своєю структурою, змістовим наповненням та логікою викладу дисертаційна робота Гуртового Юрія Валентиновича становить цілісну, самостійно виконану та логічно завершену кваліфікаційну працю. Основні результати дослідження відображені у фахових публікаціях здобувача, кількість та якість яких відповідають вимогам МОН України.

Підсумовуючи викладене, вважаю, що дисертація Гуртового Ю. В. «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни» повністю відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44. За актуальністю теми, за обсягом дослідженого матеріалу, діапазоном методик і методологією дослідження, повнотою викладу принципів наукових положень, достатньо високим рівнем наукової новизни отриманих результатів, практичним і теоретичним значенням відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» і може бути подана до захисту.

В ОБГОВОРЕННІ ДИСЕРТАЦІЇ ГУРТОВОГО Ю.В. ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

Д-р екон. наук, проф., в.о. завідувача кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Яровенко Т.С.:

По-перше, хочу відмітити актуальність теми дисертації в умовах ведення бойових дій і на майбутнє в умовах післявоєнного відновлення. Це актуальна тематика і результати дослідження будуть корисні для майбутнього України. По-друге, хочу відмітити, що здобувач надав нам під час доповіді та обговорення достатньо науково-обґрунтовані відповіді на запитання. Хочу відмітити повноту опублікування результатів дослідження у наукових працях: 26 наукових праць, зокрема розділи в монографіях, стаття у виданні, яке входить до науково-метричної бази Scopus. Безперечно робота має науково-обґрунтовану новизну. Також хочу відмітити практичну цінність результатів дослідження, що підтверджують акти впровадження та використання результатів дослідження в освітньому процесі. В цілому робота має завершений характер, може бути представлена до захисту. Щодо

дискусійних питань, хочу відмітити наступне: під час доповіді, Ви робили акцент на соціальній безпеці, на продовольчій безпеці. Але, тему Вашої дисертаційної роботи акцентовано на забезпеченні економічної безпеки, тому я вважаю, що в доповіді слід було робити акцент саме на економічній безпеці, а соціальну й продовольчу безпеку слід було висвітити як її складові.

Д-р екон. наук, проф., в.о. завідувача кафедри міжнародного менеджменту Мешко Н.П.:

Хочу привітати здобувача з вдалою освітньою кар'єрою в нашому університеті. Дисертаційна робота за формальними ознаками відповідає всім вимогам. Щодо актуальності, дійсно зараз на часі розробка для країни актуальних векторів розвитку. Щодо методичного інструментарію слід відмітити поєднання класичних методів дослідження з сучасними цифровими інструментами і аналізі кількісних і якісних показників, які доповнили аналітичну якість результатів дослідження і склали обґрунтування наукових результатів. Щодо важливості отриманих результатів слід визнати два аспекти: 1) результати поширюється на суміжні галузі економіки, які інтегруються з сільськогосподарською системою України, тому що проблеми є подібними і результати можуть бути адаптовані і застосовані в якості рекомендаційної частини; 2) міжнародний аспект. Сьогодні в світі поширюється, на жаль, антиглобалізаційні процеси і агресія, і шоківий стан економіки на сьогодні. В науковому дискурсі дуже багато запитів на публікації щодо дослідження шоківого впливу на економіку, на регіони, на ринки. Тому було б доцільно за результатами захисту роботи, опублікувати в міжнародних виданнях результати вашого дослідження. Щодо дискусійних положень, ви пропонуєте удосконалену методику стратегічної сегментації зовнішніх ринків аграрної продукції, яка ґрунтується на розрахунку інтегрального індексу ненадійності країн партнерів. Якщо країна підписує угоду, то вона шукає надійних партнерів. Якщо наші агрохолдингу виходять на зовнішні ринки, то вони шукають надійних партнерів. В цілому я хочу підтримати цю роботу, вона на часі, а ви показали вміння аргументувати, відстоювати, захищати отримані результатами і це імponує в тому контексті, що ви демонструєте сучасний стиль науковця.

Д-р екон. наук, проф, завідувач кафедри туристичного бізнесу та гостинності Жиленко К.М.:

Дуже сподобалась Ваша робота, її презентація. Ви ґрунтовно представляєте висновки, які ви сформулювали в результаті вашого наукового дослідження. Вражає статистична база, яку ви опрацьовуєте і ті методи, які ви використовуєте. Адже, сформувати свій інтегральний індекс – це дуже амбітна мета, яку ви реалізували і відстоюєте. Відповідно до цієї амбіції, завжди знайдуться зауваження, рекомендації щодо удосконалення і це нормально для науки. Вища школа це той кластер, який вибудовує наукові школи. Ваша робота є вагомим внеском у вибудові й осучасненні наукової школи, яка формується факультетом економіки. Хочу зазначити, що мені дуже цікавий показник, який ви розглядали, а саме коефіцієнт національної безпеки. Адже питання національної безпеки дуже гостро постало в середині та наприкінці 90-х, коли відбувалась така болісна трансформація

економічної системи з пострадянської, централізованої системи управління до ринкової, трансформаційної. Я дуже добре пам'ятаю, що саме коефіцієнт національної безпеки, в тому числі ефективність функціонування аграрного сектору, був дуже гострим. І наслідком постало питання земельної реформи. Що стосується вашої роботи, то дійсно зараз національна безпека вибудовується аграрним сектором, який забезпечує формування кошику продуктового і зрозуміло, що держава, яка може повністю себе цим забезпечити, є більш захищеною. Єдине питання щодо субсидування. Ви зробили акцент посилаючись на приклад Нової Зеландії. В мене виникло питання, тому що Нова Зеландія відрізняється від України природно-кліматичними умовами і Нова Зеландія може собі дозволити збір врожаю декілька разів на рік і в них немає тієї сезонності, якою обумовлено функціонування сільського господарства в нашій державі. Тому можливо у подальшому робити акцент на країнах, які за природно-кліматичними умовами ближче до нашої країни. Якщо ми подивимось на світову практику, то чим більше промисловий розвиток держави (Японія, США, країни ЄС), то ви побачите, що вони ніколи не відмовляються від субсидування, а навпаки поступово його нарощують. Тому що капіталізація, через фактор сезонності, нарощення капіталу тощо. Якщо в Україні відмовитись від субсидування, то сільське господарство навряд чи витримає економічний шок і військову агресію. Але я буду підтримувати це ґрунтовне дослідження.

Д-р екон. наук, проф., професор кафедри міжнародного менеджменту Джусов О.П.:

Мені дуже сподобалась ваша робота. Вражає кількість публікацій, зокрема 7 статей у наукових фахових виданнях та у виданні, що входить до бази Scopus, як на докторську дисертацію. Вражає ступінь володіння матеріалом, дисертант володіє всіма тонкощами та дуже ґрунтовно відповідав на всі запитання. Надзвичайно високий науковий рівень виконання роботи, використання математичного апарату. Загальне враження від роботи дуже позитивне і, звичайно, я буду голосувати за присудження ступеня доктора філософії.

Д-р екон. наук, проф., професор кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Семенча І.Є.:

Я теж хочу відмітити, що дійсно актуальна тема дисертації. Не викликає жодних сумнівів. Ми побачили амбітну задачу, яку поставив здобувач. Ми побачили дуже різноманітні методи моделювання, які були використані в ході цього дослідження від таких класичних, стандартних методів, і економетричні, і сценарне моделювання, прогнозування і т.д. Дійсно, зрозуміло, що така амбіція супроводжувалась і складністю, тому що сам хід дослідження співпав зі змінами. А моделювання чітко прив'язано до вхідних параметрів, до тих змінних, які впливають на хід дослідження і опис в моделях. Всі питання, які ми задавали, спірні питання щодо критеріїв моделі, коефіцієнтів – все це зумовлено тим, що при зміні умов змінюється і фактори безпеки, які впливають і на хід дослідження, і на зміст, який вкладається при моделюванні. В цілому я погоджуюсь з колегами, що дійсно ми побачили ґрунтовне дослідження, певну концепцію, самостійний,

індивідуальний погляд здобувача на реалізацією тієї мети, яку він з самого початку визначив. І незважаючи на те, що для мене це виглядає як такий набір різноманітних досліджень в межах однієї теми, яку визначено, все рівно, я вважаю, що це дослідження має місце, воно фахове, витримані повністю всі вимоги щодо виконання таких досліджень і тому я буду підтримувати це дослідження.

Д-р екон. наук, проф., декан факультету економіки, професор кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Гринько Т.В.:

В мене дійсно дуже приємне враження від роботи, від ваших відповідей. Здобувач вільно володіє матеріалом, вільно орієнтується і відповідає на всі запитання. Дуже приємно, що наш випускник, що наш аспірант проходить міжкафедральний семінар і має наміри захистити дисертацію. Доєднаюсь до думки колег, хочу відзначити актуальність теми роботи. Питання економічної безпеки – це первісне питання сьогодні для нашої країни і стратегічну роль відіграє агропромисловий сектор. Сільське господарство сьогодні забезпечує приблизно 10-12% від ВВП. Щодо теоретичного та практичного рівня хочу відзначити системність дослідження, логіку викладення матеріалу, обґрунтованість отриманих результатів та безумовно наявність наукової новизни. Також важливим вважаю те, що автор не обмежився лише теоретичними узагальненнями, а запропонував практичні моделі, які можуть бути використані як домогосподарствами, так і на рівні держави при формуванні стратегії розвитку агропромислового комплексу нашої країни. Практичне значення також підтверджується довідками про впровадження в практичну діяльність сільськогосподарських підприємств, довідкою про впровадження департаменту освіти та науки нашої області. Кількість публікацій також підтверджує можливість захисту цієї дисертації. Щодо дискусійних питань, чого не вистачило саме мені: не побачила деталізації механізмів впровадження запропонованих вами моделей. Моделі дійсно обґрунтовані, але якщо б їх було деталізовано як їх на практиці впровадити, то робота від цього виграла б. В цілому дисертація є завершеним дослідженням і я буду підтримувати цю роботу щодо захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 Економіка.

Канд. екон. наук, доц., завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Левкович О.В.:

Я вважаю, що дана тема дуже актуальна особливо в сучасний і післявоєнний періоди, тому що сільське господарство це найбільш довша і перспективна сфера відбудови. Те, що зараз викидається в повітря, що іде в ґрунт, що відбувається з нашими водосховищами дуже впливає на сільське господарство. Тому, я вважаю, що дана тема буде актуальна досить довго, тому що на період відбудови треба найбільше часу. Мені дуже сподобалась робота, особливо вогняний погляд та жага до подачі своєї роботи, свого дослідження. Коли задають питання, і щоб сказати коротко, здобувач заходить здалеку та показує скільки він дослідив, скільки зробив. І дивлячись на такого здобувача стає радісно. Якщо ця жага не згасне і будуть навколо нього одностайні, то наше сільське господарство має майбутнє. Дуже добре, коли молодь зацікавлена і має таку жагу до таких досліджень і розробок.

Погоджуюсь з зауваженнями рецензента щодо переносу табличних розрахунків до додатків. Я розумію здобувача, але це ж не просто математика, це спеціальність Економіка. Головним вважається подача остаточних кінцевих результатів, які ви досягли, а ваші розрахунки слід переносити в додатки. Дійсно, хотілось би частіше в вашій доповіді чути словосполучення «забезпечення економічної безпеки». Тому що це теж спеціальність економіка, не просто моделювання. Я буду підтримувати здобувача і прошу підтримати його натхнення, нехай не згасає його вогонь та жага до досліджень.

**Д-р екон. наук, доц., професор кафедри маркетингу та логістики
Македон В.В.**

Дійсно актуальність теми не викликає жодних сумнівів, ті рівні, які ви позначили, наукова новизна присутня і головне, ваш рівень наукового розвитку. Ви дійсно визріли як науковець, ви це сьогодні продемонстрували, що заслуговує на повагу і визнання. Дякую за вашу роботу, вашу доповідь. Стосовно дискусійних питань, хотів відзначити нелогічність порівняння сільських господарств України, Нової Зеландії та навіть Канади, країн ЄС. Все ж таки, головний фактор це природно-кліматичні умови, це дійсно так. Не можна з цієї причини робити таку модель або її перенести до реалій України. Вам дійсно потрібно в кінці ваших пропозицій або шлях або компонент показати, що дійсно взяли досвід країн, зробили моделювання, але має бути дійсно цей висновок. Щодо інтегрального показника в мене залишилось питання і така недовіра стосовно цього поділу: одна третя. Тобто ви кожному цьому компоненту одразу привласнили однакові значення. Чи може так бути? Тому що, якщо взяти окремо ці показники, вони мають кожний свій рівень глибини і свою територію, а ви їх порівнюєте. Далі питання просто математичне. Якщо він просідає, він за собою тягне 30% інтегрального індексу. Це мені трошки здалось дивним. Може ви бачили іншу складову, щоб ви це потім показали. По кінцевому висновку не вистачає кінцевої компоненти, тобто чіткої моделі або схеми, яка показує як це буде працювати для України. Є модель, є аналіз показників, є результати, а завершального компонента не вистачає, якось конструкції, яка б все це об'єднала. Це особисто моє наукове бачення. Але я буду підтримувати цю роботу. Дякую за вашу роботу, за вашу презентацію.

**Д-р екон. наук, проф., в.о. завідувача кафедри маркетингу та логістики
Зінченко О.А.**

Хочу доєднатись до оцінок своїх колег щодо актуальності роботи і щодо вашої наукової і практичної підготовки. Те, як ви викладено матеріал, наскільки він актуальний, наскільки він відображає сучасні тенденції. Особисто мені не вистачило саме організаційного механізму впровадження вашої роботи. Ви навели багато чого цікавого з економічної точки зору, але не вистачило організаційної частини щодо впровадження. В цілому робота дуже актуальна, я буду її підтримувати, це дійсно дуже важливе дослідження.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми дисертації Гуртового Юрія Валентиновича зумовлена визначальною роллю сільського господарства у формуванні економічної безпеки України як ключового сектора, що забезпечує продовольчу незалежність, експортний потенціал та макроекономічну стабільність держави. В умовах посилення глобальних викликів, зокрема волатильності світових аграрних ринків, кліматичних змін і геополітичної нестабільності, а також тривалого впливу воєнних факторів, зростає потреба у формалізованому науковому інструментарії аналізу та прогнозування розвитку аграрного сектору. Особливого значення набуває застосування економіко-математичного моделювання як засобу ідентифікації закономірностей функціонування галузі, оцінювання ризиків і визначення оптимальних траєкторій її розвитку. Водночас існуючі підходи до управління розвитком сільського господарства потребують удосконалення з урахуванням інтеграції факторів економічної безпеки, ресурсних обмежень та інституційних трансформацій. Формування комплексних моделей розвитку дозволить підвищити обґрунтованість управлінських рішень на різних рівнях, забезпечити адаптивність аграрної політики та мінімізувати негативні впливи зовнішнього і внутрішнього середовища. Таким чином, дослідження має вагоме теоретичне і прикладне значення для зміцнення економічної безпеки держави та забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України. Тому вибір теми, мета і завдання дослідження, теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій Гуртовим Ю.В. щодо розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни є доцільним і актуальним.

Затвердження теми та плану дисертації. Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, науковим керівником призначено д-ра екон. наук, проф. Іванова Романа Вячеславовича, протокол № 4 від 01.12.2022 р. Тема дисертації уточнена вченою радою факультету економіки 16.02.2026 р., протокол № 7 у формулюванні «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана протягом 2022-2025 років у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара в рамках науково-дослідних тем кафедри економічного моделювання, обліку та статистики «Моделювання соціально-економічних процесів та систем у контексті сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0122U001402, 2022-2024 рр.) та «Методологічне забезпечення управління соціально-екологічними системами в умовах цифрової трансформації економіки» (номер державної реєстрації 0122U001403, 2022-2024 рр.).

Дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертаційна робота Гуртового Юрія Валентиновича являє собою самостійно виконану висококваліфіковану наукову роботу. Результати дослідження оформлені з дотриманням норм та принципів академічної доброчесності. Використані ідеї та результати досліджень інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела. В цілому результати огляду дисертаційної роботи та наукових публікацій

Гуртового Юрія Валентиновича не свідчать про можливі академічні порушення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації. Обґрунтованість висновків та одержаних результатів забезпечувалися використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Інформаційну базу дисертаційного дослідження склали: широке коло вітчизняних і зарубіжних літературних джерел інформації, довідкова та періодична література, результати наукових досліджень Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Інтернет-ресурси. Висновки автора логічно випливають з результатів дослідження та відображають суть і новизну розроблених та представлених до захисту наукових положень та практичних рекомендацій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливого наукового завдання щодо теоретико-методичного обґрунтування та розроблення науково-прикладних засад розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни, зокрема дисертантом удосконалено методику стратегічної сегментації зовнішніх ринків збуту аграрної продукції, що передбачає використання інтегрального індексу ненадійності країн-партнерів; методичний інструментарій ретроспективного оцінювання руйнівного впливу бойових дій на сільське господарство, що ґрунтується на розрахунку інтегрального індексу наслідків війни з використанням неперервного часового ряду статистичних проксі-індикаторів; підхід до кількісного оцінювання впливу пандемічного шоку на аграрний сектор (на прикладі країн ЄС), що передбачає інтеграцію фактичних показників смертності з функцією їх експоненційного згасання та побудову динамічного індексу пандемічного навантаження; науково-методичні засади діагностики регіональних асиметрій продовольчої безпеки на основі інтегрального індексу, що поєднує виміри фізичної наявності, економічної доступності та екологічної стійкості з використанням трихотомічної шкали оцінювання; систему індикаторів економічної безпеки України шляхом інтеграції драйверів аграрного зростання, ідентифікованих на основі компаративного аналізу еластичності розширених виробничих функцій (Україна, ЄС, Нова Зеландія), з розширенням діагностики індикаторами стійкості до сучасних викликів; процедуру стратегічного управління пропозицією на ринку молока на основі двокомпонентної моделі сегментації виробництва (індустріального та дрібнотоварного), що забезпечує ідентифікацію специфічних детермінант і застосування адресних інструментів регулювання для підвищення якості продукції та розширення експортних можливостей; набули подальшого розвитку теоретичне узагальнення сутності категорії «економічна безпека країни» на основі систематизації підходів та формування комплексного визначення як стану захищеності національних інтересів і забезпечення сталого розвитку під впливом державної політики; науково-прикладні засади трансформації моделі державної підтримки аграрного сектору на основі компаративного аналізу, що поєднує оцінку структурного дисбалансу, пріоритетів підтримки та ефективності видатків для обґрунтування стратегічного вектора її реформування; інструментарій оцінювання наслідків імплементації стратегій розвитку органічного виробництва на основі двоетапного алгоритму, що поєднує економетричне моделювання цінового ефекту та оцінку

його впливу на структуру витрат домогосподарств з позицій соціальної безпеки

Практичне значення результатів дослідження. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані в процесі дисертаційного дослідження теоретичні результати стали основою для розробки рекомендацій щодо розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни. Основні положення, висновки та результати дисертаційного дослідження впроваджено в практичну діяльність СТОВ «Хутірське» (довідка № 57 від 11.03.2026 р.) – використовується методика стратегічної сегментації зовнішніх ринків збуту аграрної продукції в практиці планування експортної діяльності; ПП «МИР» (довідка № 33-111-5 від 30.01.2026 р.) – використовується двокомпонентна модель формування сукупної пропозиції молока та система індикаторів продовольчої безпеки регіонів України; Дніпропетровської обласної державної адміністрації – можуть бути використані алгоритми оцінки рівня самозабезпеченості регіону основними продуктами харчування при розгляді регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів аграрної та переробної галузей. Також основні результати дослідження впроваджено в освітній процес Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара МОН України (акт № 88-904-36 від 18.03.2026 р.) при викладанні навчальних дисциплін: «Моделювання економіки», «Статистичні методи економічної діагностики соціально-економічних процесів» - для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та «Моделювання та прогнозування бізнес-процесів» - для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях та особистий внесок у них автора. За результатами досліджень опубліковано 26 наукових праць, з яких 1 стаття у фаховому періодичному науковому виданні, що індексується у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science, 7 статей у наукових фахових виданнях України категорії Б, 15 тез доповідей та матеріалів конференцій, 2 розділи в колективних монографіях у співавторстві, 1 – у науковому періодичному виданні.

Публікації Гуртового Ю.В. відповідають вимогам пп. 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами).

Список наукових праць, опублікованих за темою дисертації та конкретний внесок здобувача:

1. Ivanov R., Hurtovyi Y., Maksyshko N., Katan V., Osypchuk M. Modelling the impact of state support types on agricultural production, considering exogenous shock and cyclical factors. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2025. Vol. 11, No. 3. P. 5–45. DOI: 10.51599/are.2025.11.03.01. URL: <https://philarchive.org/archive/IVAMTI> (**Scopus та Web of Science**)

Ivanov R. здійснив загальну постановку проблеми, сформулював мету і завдання дослідження впливу механізмів державної підтримки сільського господарства на розвиток аграрного виробництва в ЄС, Україні та Новій Зеландії;

забезпечив загальне наукове керівництво авторським колективом, координацію етапів роботи та остаточне редагування тексту рукопису.

Hurtovyi Y. розробив методичний інструментарій для ретроспективного аналізу та комплексної оцінки деструктивного впливу воєнних дій на динаміку розвитку аграрного сектору України; удосконалив методичний підхід до кількісної ідентифікації та вимірювання наслідків екзогенного шоку, спричиненого пандемією COVID-19, для агропродовольчих ринків країн ЄС; здійснив математичну специфікацію, параметризацію та верифікацію системи класичних і розширених виробничих функцій для аграрних секторів ЄС, України та Нової Зеландії; оцінив еластичність сільськогосподарського випуску за основними факторами виробництва в умовах циклічних коливань.

Maksyshko N. провела критичний аналіз сучасних наукових джерел та систематизувала теоретико-методичні підходи до оцінки впливу державної підтримки сільського господарства на розвиток аграрного виробництва.

Katan V. розробив концептуальну схему дослідження, яка формалізує логічну послідовність етапів побудови класичних та розширених виробничих функцій для оцінки впливу конкретного виду державної підтримки на розвиток сільськогосподарського виробництва.

Osurchuk M. обґрунтував наукові гіпотези щодо впливу непрямих заходів підтримки (аграрних знань та інновацій, перевірок та контролю якості) на розвиток сільськогосподарського виробництва в умовах кризових явищ; сформував репрезентативну інформаційно-статистичну базу дослідження шляхом систематизації масивів емпіричних даних з міжнародних та національних офіційних джерел.

2. Ivanov R. V., **Hurtovyi Y. V.** Agricultural Development Management in the Context of Ukraine's Foreign Economic Security. *European Journal of Management Issues*. 2023. Vol. 31, No. 3. P. 160–176. DOI: 10.15421/192314. URL: <https://mi-dnu.dp.ua/index.php/MI/article/view/450> (**Фахове видання, категорія Б**)

Ivanov R. V. дослідив вплив українського аграрного експорту на стан світової продовольчої безпеки в умовах порушення логістичних ланцюгів; здійснив аналіз динаміки міжнародних індексів цін та оцінку стабілізаційного ефекту Чорноморської зернової ініціативи; розробив комплекс стратегічних рекомендацій щодо мінімізації зовнішньоекономічних загроз.

Hurtovyi Y. V. здійснив комплексну діагностику структурних диспропорцій українського аграрного експорту крізь призму детермінант зовнішньоекономічної безпеки держави; виявив та математично обґрунтував критичне домінування сировинної складової у продукції рослинництва, що формує загрози стратегічній стабільності галузі.

3. Ivanov R., **Hurtovyi Y.**, Ivanov K. Problems of the Organic Agricultural Production Development as Threats to Ukraine's Economic Security. *European Journal of Management Issues*. 2024. Vol. 32, No. 2. P. 115–130. DOI: 10.15421/192410. URL: <https://mi-dnu.dp.ua/index.php/MI/article/view/482> (**Фахове видання, категорія Б**)

Ivanov R. здійснив аналіз фахової літератури щодо впливу органічного сільського господарства на макроекономічну, продовольчу, демографічну та інвестиційно-інноваційну складові економічної безпеки держави; обґрунтував

стратегічні висновки щодо необхідності посилення експортної орієнтованості українського органічного агровиробництва.

Hurtovyi Y. виявив та класифікував комплекс деструктивних чинників, що стримують розвиток вітчизняного органічного агровиробництва та створюють потенційні загрози економічній безпеці України; провів компаративний аналіз та систематизував провідний європейський досвід реалізації механізмів державної підтримки органічного сектору.

Ivanov K. проаналізував динаміку площ органічних земель та структурні зрушення в експорті органічної продукції в умовах повномасштабного вторгнення; здійснив графічну інтерпретацію результатів, яка ілюструє регіональні диспропорції розвитку органічного сільського господарства та зниження обсягів реалізації такої продукції на внутрішньому ринку.

4. Hurtovyi Y. Conceptual models of state support for agriculture: From direct producer support to financing general agricultural services. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2025. Vol. 29, No. 2. P. 62–84. DOI: 10.56407/bs.agrarian/2.2025.62. URL: <https://surl.li/vzwtwxi> **(Фахове видання, категорія Б);**

5. Hurtovyi Y. State Support for Agriculture in the Context of Ukraine's Economic Security: Identification of Key Measures in the EU, Canada, the USA, and New Zealand's Conceptual Models. *Economic Sustainability and Business Practices*. 2025. Vol. 2, No. 2. P. 25–44. DOI: 10.21272/esbp.2025.2-04. URL: <https://surl.li/wmigzu> **(Фахове видання, категорія Б);**

6. Hurtovyi Y. Modeling of Ukraine's dairy production. *Scientia Fructuosa*. 2025. Vol. 162, No. 4. P. 108–133. DOI: 10.31617/1.2025(162)07. URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/2330> **(Фахове видання, категорія Б);**

7. Hurtovyi Y. Scenario analysis of the degree of depreciation of cereals yield and milk yield in the context of Ukraine's economic security. *Ekonomika APK*. 2025. Vol. 32, No. 5. P. 63–78. DOI: 10.32317/ekon.apk/5.2025.63. URL: <https://surl.li/vyctfg> **(Фахове видання, категорія Б);**

8. Ivanov R., **Hurtovyi Y.** Economic security of the country and agriculture: structural interrelations and evolution of scientific discourse amid instability. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2026. Vol. 352, No. 2. P. 30–40. DOI: 10.31891/2307-5740-2026-352-2 **(Фахове видання, категорія Б)**

Ivanov R. обґрунтував вибір часового горизонту (2019–2025 рр.) для коректного врахування впливу екзогенних шоків (зокрема, пандемії та повномасштабної війни); сформував теоретико-методичний базис роботи; довів необхідність концептуального переосмислення взаємозв'язків між розвитком сільського господарства та економічною безпекою країни з огляду на трансформацію об'єкта дослідження під впливом глобальних викликів.

Hurtovyi Y. визначив та систематизував структурну роль аграрного сектору як базисного елемента у системі забезпечення національної економічної безпеки; деталізував архітектуру функціональних взаємозв'язків між розвитком сільського господарства та макроекономічною стабільністю держави; провів ретроспективний аналіз еволюції наукового дискурсу, що дозволило ідентифікувати зміну парадигм сприйняття аграрної безпеки в умовах перманентної глобальної нестабільності.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Гуртовий Ю. В. Вплив сільського господарства на стан економічної безпеки України. *Національні економіки в умовах новітніх глобальних викликів: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Харків, 1–28 лют. 2023 р.)*. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 77–79. URL <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/uk/article/view/3141/2982> Форма участі: заочна;

10. Гуртовий Ю. В. Аналіз географічної структури експорту зернових культур морськими портами України. *Актуальні питання економіки, фінансів, обліку та права: теорія та практика: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 8 лют. 2023 р.)*. Кременчук: ЦФЕНД, 2023. Ч. 2. С. 5–6. URL: <https://www.economics.in.ua/2023/02/8-2.html> Форма участі: заочна;

11. **Hurtovyi Y.**, Ivanov R., Honcharova Yu. Analysis of the main trends of dairy market development in the context of the country's economic security. *Modern Scientific and Technical Research in the Context of Linguistic Space (in English): Conference materials of the II All-Ukrainian scientific and practical conference of young scholars and students (Dnipro, May 11, 2023)*. Dnipro: Publisher Bila K. O., 2023. P. 195–199. URL: https://confcontact.com/2023-suchasni-ntd/conference_materials_suchasni_ntd_in_english_2023.pdf Форма участі: заочна

Hurtovyi Y. проаналізував та оцінив ретроспективну динаміку ключових джерел формування сировинної бази молочного ринку України; виявив та кількісно підтвердив цінову диференціацію закупівель сировини залежно від її якісних характеристик (гатунку), що дозволило ідентифікувати економічні стимули для виробників.

Ivanov R. сформував рекомендації щодо впровадження механізмів державної підтримки виробників молока для подолання дефіциту сировини та мінімізації імпортозалежності галузі.

Honcharova Yu. здійснила наукову адаптацію англомовної версії дослідження, забезпечивши термінологічну еквівалентність специфічного макроекономічного та галузевого понятійного апарату.

12. Іванов Р. В., **Гуртовий Ю. В.** Фактори впливу на офіційний курс гривні як індикатор валютної безпеки України. *Економіка і менеджмент 2024: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 4–5 квіт. 2024 р.)*. Дніпро: Біла К. О., 2024. Т. 7. С. 28–31. URL: http://www.confcontact.com/2024-ekonomika-i-menedzhment/8_ivanov_gurtovyi.pdf Форма участі: очна

Іванов Р. В. склав систему індикаторів валютної безпеки України, що формуються під впливом агровиробництва, та навів їх порогові значення відповідно до Методичних рекомендацій.

Гуртовий Ю. В. виявив та обґрунтував причинно-наслідкові зв'язки між розвитком сільського господарства та станом індикаторів валютної безпеки України.

13. Небаба Н. О., **Гуртовий Ю. В.** Вплив сільського господарства на формування курсу гривні як індикатора валютної безпеки. *Економіка і менеджмент 2024: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук.*

праць Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 4–5 квіт. 2024 р.). Дніпро : Біла К. О., 2024. Т. 7. С. 45–51. URL: <https://confcontact.com/node/764> (дата звернення: 27.11.2025). (очна участь).

Небаба Н. О. здійснила аналіз внеску аграрного сектору у формування валового внутрішнього продукту та забезпечення позитивного сальдо зовнішньоторговельного балансу України.

Гуртовий Ю. В. встановив обернену залежність між обсягами аграрного експорту та динамікою офіційного обмінного курсу національної валюти; визначив характер впливу процесів розвитку сільського господарства на стан економічної безпеки держави.

14. Гуртовий Ю. В., Іванов Р. В. Зміцнення енергетичної безпеки України за допомогою розвитку сільського господарства. *Соціально-економічні та юридичні проблеми розвитку країн*: зб. наук. праць XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 2–3 трав. 2024 р.). Прага: Oktan Print, 2024. С. 62–67. DOI: 10.46489/SETYPRK-24-09 URL: <https://www.oktanprint.cz/p/sotsialno-ekonomichni-ta-jurydychni-problemy-rozvytku-krajin/> Форма участі: очна

Гуртовий Ю. В. обґрунтував стратегічну роль вирощування біоенергетичних культур як інструменту диверсифікації національного енергетичного балансу в умовах воєнних та економічних викликів.

Іванов Р. В. виокремив комплекс індикаторів енергетичної безпеки, що перебувають під опосередкованим впливом розвитку аграрного сектору.

15. Іванов Р. В., Гуртовий Ю. В. Роль українського органічного сільського господарства у забезпеченні продовольчої безпеки ЄС. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій*: матеріали XXV Міжнар. наук.-практ. форуму (м. Львів, 2–4 жовт. 2024 р.). Львів: ЛНУП, 2024. С. 43–46. URL: <https://repository.lnup.edu.ua/items/a4bd0864-b2f6-48a5-a7f1-902add50051> Форма участі: заочна

Іванов Р. В. сформував рекомендації щодо подолання товарної незбалансованості органічного експорту та запропонував вектори його диверсифікації в напрямі виробництва готової продукції з вищою доданою вартістю.

Гуртовий Ю. В. провів комплексний аналіз динаміки та структурних трансформацій експорту української органічної агропродукції на ринки країн Європейського Союзу; ідентифікував та класифікував ключові товарні групи, що зберегли та продемонстрували стабільний висхідний тренд попри деструктивний вплив воєнного стану.

16. Іванов Р. В., Гуртовий Ю. В. Визначення перспектив розвитку органічного тваринництва для українських виробників, виходячи з динаміки його показників у Європі у 2015–2022 роках. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій*: матеріали XXV Міжнар. наук.-практ. форуму (м. Львів, 2–4 жовт. 2024 р.). Львів: ЛНУП, 2024. С. 47–50. URL: <https://repository.lnup.edu.ua/items/a4bd0864-b2f6-48a5-a7f1-902add50051> Форма участі: заочна

Іванов Р. В. обґрунтував стратегію диверсифікації вітчизняного аграрного виробництва шляхом розвитку органічного свинарства та молочного скотарства як інструменту нівелювання логістичних обмежень зернового експорту та реалізації експортного потенціалу на ринках ЄС.

Гуртовий Ю. В. здійснив ретроспективний компаративний аналіз показників розвитку органічного тваринництва в країнах ЄС та Швейцарії за період 2015–2022 рр.; ідентифікував країни-лідери за часткою органічного поголів'я в загальній структурі галузі та систематизовано ключові тренди їхнього успішного розвитку.

17. Гуртовий Ю. В. Методологічні засади оцінювання розвитку сільського господарства в контексті економічної безпеки країни. *Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 1 листоп. 2024 р.). Харків: Держ. біотехнологічний ун-т, 2024. С. 111–114. URL: <https://biotechuniv.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/conf-01-11-24-materialyv1.pdf> Форма участі: заочна;

18. **Гуртовий Ю. В.,** Іванов Р. В. Прогнозування сільськогосподарських процесів: огляд традиційних методів. *Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід*: матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. Форуму молодих економістів-кібернетиків (м. Львів, 22-23 листоп. 2024 р.). Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2024. С. 23–25. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/2024_Zbirnyk-OK_END.pdf Форма участі: очна

Гуртовий Ю. В. обґрунтував вибір методичного інструментарію прогнозування сільськогосподарських процесів.

Іванов Р. В. узагальнив методичний підхід до прогнозування сільськогосподарських процесів з фокусом на традиційних методах передбачення у вигляді концептуальної блок-схеми.

19. **Гуртовий Ю. В.,** Іванов Р. В. Прогнозування цін на яйця курячі за допомогою моделі Хольта-Вінтерса та їх вплив на стан економічної безпеки країни. *Моделювання та прогнозування економічних процесів* : матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5 груд. 2024 р.). Київ : КПІ ім. І. Сікорського, 2024. С. 35–37. URL: <https://mperproc.fmm.kpi.ua/article/view/331545/320817> Форма участі: заочна

Гуртовий Ю. В. здійснив декомпозицію часового ряду роздрібних цін на ринку курячих яєць; побудував короткостроковий прогноз для оцінки загроз продовольчій безпеці.

Іванов Р. В. дослідив вплив макроекономічних і логістичних шоків (підвищення тарифів на електроенергію, коливання цін на зернові, наслідки воєнних дій) на формування випадкової компоненти ціноутворення.

20. Гуртовий Ю. В. Переосмислення ролі землі та праці у виробничих функціях внаслідок трансформаційних процесів у сільськогосподарському виробництві. *Економіка і менеджмент 2025: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку* : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 3–4 квіт. 2025 р.) Дніпро: Біла К. О, 2025. Т. 5. С. 20–22. URL: http://www.confcontact.com/2025-ekonomika-i-menedzhment/7_gurtovyi.pdf Форма участі: очна;

21. **Гуртовий Ю. В.,** Іванов Р. В. Органічне сільське господарство в країнах

Європи: кластеризація моделей розвитку та положення України. *Зелена економіка та зелене зростання – можливості для сталого розвитку* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 22–23 трав. 2025 р.). Дніпро : Дніпровський нац. ун-т ім. О. Гончара, 2025. С. 20–24. URL: <https://www.dnu.dp.ua/docs/Jean%20Monnet/EUGDProSED%20Conference.pdf>

Форма участі: заочна

Гуртовий Ю. В. провів кластеризацію країн Європи за ключовими показниками розвитку органічного агровиробництва; ідентифікував та деталізував чотири однорідні групи (кластери) країн.

Іванов Р. В. сформував рекомендації щодо трансформації державної аграрної політики України на засадах європейського досвіду з імплементацією механізмів групової сертифікації та розширенням інструментів фінансової підтримки органічних агровиробників впродовж конверсійного періоду.

22. Гуртовий Ю. В. Вдосконалення методології інтегрального оцінювання рівня продовольчої безпеки України. *Актуальні аспекти сучасної статистичної науки і практики*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. пам'яті проф. А. З. Підгорного (м. Одеса, 6 черв. 2025 р.). Одеса: Одеський національний економічний університет, 2025. С. 43–46. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/19536> Форма участі: заочна;

23. Гуртовий Ю. Моделювання динаміки продовольчої безпеки України у 2010-2021 роках з урахуванням фактору інтенсивності бойових дій. *Соціально-економічні та правові проблеми розвитку країн* : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф.(м. Дніпро, 23–24 жовт. 2025 р.). Прага: Oktan Print, 2025. С. 39–44. DOI: 10.46489/XIMNPK-25. URL: <https://www.oktanprint.cz/p/sotsialno-ekonomichni-ta-energetychni-problemy-rozvytku-krajin-25/> Форма участі: очна;

Наукові праці, які додатково відображають результати дисертації:

24. Іванов Р. В., Катан В. О., Гуртовий Ю. В. Оцінка впливу стану сільського господарства на економічну безпеку країни. *Підприємництво: сучасні виклики, тренди та трансформації*: колект. монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Т. Гринько. Дніпро: Біла К. О., 2023. С. 187–201. URL: https://confcontact.com/2023-kolektyvna-monographiya/km_2023.pdf

Іванов Р. В. здійснив порівняльний аналіз методичних підходів до визначення економічної безпеки, зіставивши індикатори Індексу глобальної конкурентоспроможності з вітчизняними рекомендаціями Міністерства економіки; сформував комплекс пропозицій щодо інституційних перетворень, обґрунтувавши необхідність антикорупційних, судових та фіскальних реформ для розкриття експортного потенціалу агросектору.

Катан В. О. обґрунтував доцільність та напрями застосування економіко-математичних моделей (багатокритеріальної оптимізації, динамічних систем та стохастичного моделювання) для прогнозування макроекономічної динаміки та управління процесами розвитку у сільському господарстві.

Гуртовий Ю. В. систематизував та узагальнив сучасний економіко-статистичний інструментарій для комплексного аналізу динаміки розвитку аграрного сектору; розробив алгоритм поетапного оцінювання мультиплікативного впливу сільського господарства на макроекономічні індикатори національної

безпеки.

25. Іванов Р. В., **Гуртовий Ю. В.**, Катан В. О., Іванов К. Р. Стратегічне планування розвитку сільського господарства як основа державної аграрної політики та забезпечення економічної безпеки країни. *Економічні детермінанти та конкурентні стратегії розвитку сучасних бізнес-структур*: колект. монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Т. Гринько. Дніпро: Біла К. О., 2024. С. 85–103. URL: https://confcontact.com/2024-kolektyvna-monographiya/kolektyvna_monohrafiia_2024.pdf

Іванов Р. В. дослідив євроінтеграційний вектор розвитку вітчизняного аграрного сектору; систематизував пріоритетні заходи, необхідні для гармонізації національного законодавства з нормами Спільної аграрної політики ЄС.

Гуртовий Ю. В. провів ретроспективний аналіз еволюції пріоритетів державної аграрної політики України за період 2005–2022 рр., що дозволило виявити закономірності трансформації стратегічних цілей галузі; сформулював та схематично обґрунтував концептуальну модель адаптації механізмів державної підтримки сільгоспвиробників до критичних викликів і дестабілізуючих факторів воєнного часу.

Катан В. О. обґрунтував економічну доцільність впровадження еколого-орієнтованих практик, розвитку органічного землеробства, а також вирощування нішевих та енергетичних культур для диверсифікації аграрних ризиків і підвищення рентабельності суб'єктів малого та середнього бізнесу

Іванов К. Р. структурував цілі Плану відновлення України в контексті економічної трансформації агропромислового комплексу та аргументував пріоритетність розбудови логістичної й меліоративної інфраструктури.

26. Іванов Р. В., **Гуртовий Ю. В.** Теоретичне обґрунтування системи факторів, що впливають на розвиток сільського господарства: український контекст. *Challenges and Issues of Modern Science*. 2024. Т. 3. С. 223–235. URL: <https://cims.fti.dp.ua/j/article/view/251>

Іванов Р. В. запропонував методичний підхід до ідентифікації ключових чинників розвитку сільського господарства з використанням інструментарію регресійного аналізу та методу головних компонент; визначив одиниці вимірювання і джерела статистичної інформації для переліку факторів розвитку аграрного сектору України.

Гуртовий Ю. В. здійснив багатоаспектну класифікацію факторів розвитку аграрного сектору України, систематизовану за природно-кліматичними, соціально-економічними та технологічними домінантами; виокремив нові загрози для сталого функціонування сільського господарства, спричинені геополітичною нестабільністю та деструктивним впливом на виробничі цикли.

На підставі заслуховування та обговорення доповіді Гуртового Ю.В. про основні положення дисертаційної роботи, питань та відповідей на них, виступів фахівців-експертів

УХВАЛИЛИ:

1. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Гуртового Юрія Валентиновича «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни» відповідає вимогам викладеним у «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44).

2. Рекомендувати дисертацію Гуртового Юрія Валентиновича на тему «Моделювання процесів розвитку сільського господарства в системі забезпечення економічної безпеки країни» до захисту у спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

3. Клопотати перед вченою радою університету розглянути питання про створення спеціалізованої вченої ради для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка Гуртового Юрія Валентиновича у такому складі:

№	Прізвище, ім'я, по батькові	Місце основної роботи, підпорядкування, посада	Науковий ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Наукові публікації, опубліковані за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача, з яких не менше однієї публікації у виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection
1	Гринько Тетяна Валеріївна (голова)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Міністерство освіти і науки України, декан факультету економіки	Доктор економічних наук, 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), 26.09.2012 р.	Професор кафедри економіки та управління підприємством, 17.01.2014 р.	1. Гринько, Т., Гвініашвілі, Т., & Бірюкова, П. (2024). Інноваційна складова економічної безпеки підприємства. <i>Innovation and Sustainability</i> , (2), 20-32. DOI: https://doi.org/10.31649/ins.2024.2.20.32 URL: https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/248 (фахове видання категорії Б). 2. Гринько, Т., Гвініашвілі, Т., & Гамерська, І. (2023). Управління конкурентоспроможністю сільськогосподарської продукції в умовах європейської інтеграції України. <i>Економіка та суспільство</i> , (56). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-64 URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3012 (фахове видання категорії Б). 3. Гринько, Т., & Дулепов, С. (2025). Теоретичні основи формування алгоритму розвитку бізнес-структур в умовах мінливого підприємницького середовища. <i>Економіка та суспільство</i> , (77). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-62 URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6426 (фахове видання категорії Б). 4. Zhuravka F., Razinkova M., Plakhotnik O., Grynko T., & Nebaba N. (2023). Effect of Ukraine's public debt management on its macroeconomic development: VAR modeling. <i>Problems and Perspectives in Management</i> , 21(4), 483–501. DOI: https://doi.org/10.21511/ppm.21(4).2023.37 URL: https://surl.li/pudpit (фахове видання категорії А, Scopus).
2	Олійник Тетяна Іванівна (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Міністерство освіти і науки України, доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами	Кандидат економічних наук, 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), 26.09.2012 р.	Доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту, 16.05.2014 р.	1. Олійник Т. І., & Дубина В. В. (2024). Управління стратегічним розвитком аграрних підприємств для досягнення їх ефективної конкурентоспроможності. <i>Бізнес Інформ</i> , 10, 231–239. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-231-239 URL: business-inform-2024-10_0-pages-231_239.pdf (фахове видання категорії Б). 2. Олійник Т. І., & Сотула В. В. (2024). Роль стандартизації та сертифікації в підвищенні якості продукції аграрного бізнесу та шляхів його товаропросування. <i>Бізнес Інформ</i> , 6, 226–234. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-6-226-234 URL: business-inform-2024-6_0-pages-226_234.pdf (фахове видання категорії Б). 3. Олійник, Т. І., & Олійник, О. О. (2022). Становлення і розвиток корпоративного підприємництва в аграрному

					секторі економіки. <i>Агросвіт</i>, 22, 64-71. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.22.64 URL: https://nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/782 (Опубл. 24.11.2022) (фахове видання категорії Б). 4. Олійник Т. І., & Щитовська Б. В. (2025). Наукові дослідження в обґрунтуванні управління, планування та стандартизації як чинників зростання потенціалу продукції аграрного бізнесу. <i>Бізнес Інформ</i>, 4, 289–298. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-4-289-298 URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-4_0-pages-289_298.pdf (фахове видання категорії Б). 5. Олійник Т. І., & Білоус Д. В. (2025). Науково-методологічні дослідження в плануванні та управлінні конкурентоспроможністю малих аграрних підприємств у контексті розвитку підприємництва. <i>Бізнес Інформ</i>, 5, 286–295. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-286-295 URL: business-inform-2025-5_0-pages-286_295.pdf (фахове видання категорії Б).
3	Дідур Катерина Миколаївна (опонент)	Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Міністерство освіти і науки України, доцент кафедри економіки	Кандидат економічних наук, 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), 15.12.2015 р.	Доцент кафедри економіки, 25.10.2018 р.	1. Дідур, К.М., Кобець, Є.А., & Шаповал, О.В. (2025). Управління прибутковістю аграрних підприємств як механізм досягнення економічної та продовольчої безпеки держави. <i>Агросвіт</i>, 21, 159-170. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.21.159 URL: https://nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/7924 (фахове видання категорії Б). 2. Дідур, К.М. (2025). Взаємозв'язок продовольчої та економічної безпеки в системі національної безпеки держави. <i>Агросвіт</i>, 8, 132-146. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.8.132 URL: https://nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/6131 (фахове видання категорії Б). 3. Didur, K. M., Kundieieva, H. O., Ortina, G. V., Pikhniak, T. A., & Revkova, A. V. (2025). Formation of Food Supply of the Agrarian Sector of Ukraine on the Basis of Restoration of the Development of Rural Areas. <i>RIVAR</i>, 12(34), 223-239. DOI: https://doi.org/10.35588/pxe7k028 URL: https://revistas.usach.cl/ojs/index.php/rivar/article/view/6493 (фахове видання категорії А, Scopus). 4. Дідур, К.М., & Яцина, Н.В. (2024). Підвищення прибутковості аграрних підприємств як інструмент зміцнення продовольчої безпеки країни. <i>Ефективна економіка</i>, 10. DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.10.67 URL: https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4886 (фахове видання категорії Б). 5. Вініченко, І.І., Дідур, К.М., & Добродзій, Т.В. (2024). Інвестиції в сільське господарство як головне джерело досягнення продовольчої безпеки України. <i>Інвестиції практика і досвід</i>, 1, 49-55. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.1.49 URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/2765 (фахове видання категорії Б).
4	Штулер Ірина Юріївна (опонент)	ПрАТ «ВНЗ «Національна академія управління», Міністерство освіти і науки України, перший проректор	Доктор економічних наук, спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, 27.04.2017 р.	Професор кафедри фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін, 16.05.2018 р.	1. Штулер І.Ю. (2025). Взаємодія держави і аграрного бізнесу в системі економічної безпеки та продовольчого потенціалу країни. <i>Актуальні проблеми економіки</i>, № 12. Том 2 (294/2), 263-270. DOI: 10.32752/1993-6788-2025-2-294-263-270 URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2025/12/12.25.2_topic_Iryna-Shtuler-263-270.pdf (фахове видання категорії Б). 2. Штулер І.Ю., & Сержанов В.В. (2022). Державне та регіональне інвестування в розвиток сільських територій (інфраструктурний аспект). <i>Актуальні проблеми економіки</i>, №9, С. 81-88 DOI: https://doi.org/10.32752/1993-6788-2022-1-255-81-88 URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/09/09.22_topic_Iryna-Iryna-Yu.-Shtuler-Vitaly-V.-Serzhanov81-88.pdf (Опубл. 13.09.2022) (фахове видання категорії Б). 3. Chubaievskiy, V., Blakyta, H., Vogma, O., Shtuler, I., & Batrakova, T. (2022) Protection of information resources as an integral part of economic security of the enterprise. <i>Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu</i>, № 4, 183-188 DOI: https://doi.org/10.33271/nvngu/2022-4/117 URL: http://nvngu.in.ua/index.php/en/archive/on-the-issues/1883-2022/content-4-2022/6319-117# (Опубл. 30.11.2022) (фахове видання категорії А, Scopus).

5	Зомчак Лариса Миколаївна (опонент)	Львівський національний університет імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України, доцент кафедри економічної кібернетики	Кандидат економічних наук, спеціальність 08.00.11 - математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці, 08.10.2008 р.	Доцент кафедри економічної кібернетики, 14.04.2011 р.	1. Зомчак, Л., & Дида, А. (2025). Багатовимірне оцінювання стану сільського господарства України в регіональному розрізі: виклики війни та шляхи забезпечення резильєнтності. <i>Вісник Київського інституту бізнесу та технологій</i>, 52(1), 22-38. DOI: https://doi.org/10.37203/kibit.2025.52(1).02 URL: https://herald.kibit.edu.ua/index.php/vivnyk/article/view/1810 (фахове видання категорії Б). 2. Зомчак, Л., Дида, А., & Комар, М. (2024). Багатовимірний аналіз просторової структури аграрного сектору регіонів України: дискримінантний підхід. <i>Економіка та суспільство</i>, (69). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-48 URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5148 (фахове видання категорії Б). 3. Зомчак, Л., & Дида, А. (2024). Регіональна диференціація та диспропорції аграрного сектору України: кластерний підхід. <i>Цифрова економіка та економічна безпека</i>, 6 (15), 24-30. DOI: https://doi.org/10.32782/dees.15-4 URL: https://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/487 (фахове видання категорії Б).

Усі кандидатури членів ради відповідають вимогам пп. 14, 15 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами).

Результати відкритого голосування:

«За» – 20 осіб.

«Проти» – немає.

«Утрималися» – немає.

Рішення прийнято одногосно.

Головуючий на засіданні фахового семінару
(об'єднаного (міжкафедрального)
наукового семінару)

Тетяна ГРИНЬКО

Секретар

Тетяна ОЛІЙНИК